

Dunántúli Harangszó

A NYUGATI (DUNÁNTÚLI) EVANGÉLIKUS EGYHÁZKERÜLET LAPJA

2025. ŐSZ

Szerkesztői sorok

Reformáció – megújulás. Annyiszor használjuk ezt a szót, kifejezést. Főleg a most elkövetkező időben: reformáció hónapja, reformációi kiállítás, reformációi sorozat, reformációi istentisztelet. Itt álljunk meg egy pillanatra! Mennyire számon tartott, megünnepezt ünnepünk október 31-e? Van-e egyáltalán azon a napon istentisztelet, és van-e gyülekezet az istentiszteleten? E kérdés maradjon tükör magunk felé!

Mostani lapszámunkban szeretnénk bemutatni olyan gyülekezeteket, amelyek megújult, felújított épületükben valami újat kezdtek, vagy a gyülekezeti megújulás miatt kezdtek felújításba, építkezésbe, mert szükség volt rá.

Megszokott rovatainkban az igemagyarázatokon túl az Ágostai hitvallás 2. cikkelyének ismertetését olvashatjuk és Luther történelmi hatását vizsgáljuk.

A templom, mint épület kerül „nagyító alá” és a győri gyülekezeti komplexum felújításának tervezőjét ismerhetjük meg közelebbről. Nem maradhat el a könyvismertető és a gyermekeknek szóló rovat sem.

Különleges alkalom, hogy két, egyházkerületünket meghatározó személytől búcsúztunk rövid időn belül. Rájuk emlékeznek családtagjaik.

Jó olvasást és töltekezést kívánok!

Koczor György főszerkesztő

Kidőlt fa

Két hete a hozzánk tartozó területen minden előjel nélkül kidőlt egy fa. Hatalmas surrogással és robajjal ért földet. Persze mindez magyarázható azzal, hogy eddig egy lápos területen állt, de az elmúlt évek szárazsága elvitte a vizet. Az eddig víztől duzzadó tönk szilárdan tartotta a több, mint 20 méter magas fát. Víz nélkül azonban kiszáradt és kidőlt.

Gondoltam, jó téma lesz majd valahol egy kidőlt fa, így a minap kimentem lefényképezni. Aztán belerévedtem abba, hogy mennyi mindent ad egy ilyen elhalt szervezet is a környezetének. Tönkjén látszik, hogy régen vágásérett volt, de mégis megmutatkoznak azok a dolgok, melyek miatta alakultak, belőle születtek, belőle táplálkoztak. Az egész egy nagy körforgás részeként egyedi és megismételhetetlen. Ilyen Isten teremtett világának csodája!

A minap nehéz hír kaptam. Az egyik barátom néhány hónapos szenvedés után meghalt. Mindig csodáltam művészi gondolatait. Műveiben, festményeiben mindig fontos volt a gondolat, mely keresztyéniségére, hazafiságára és emberségére mutatott. Egyenessége és határozottsága mindig tudatossá tette döntéseit. Ezekért mindvégig kiállt, vállalva akár a szakítást is a túlerőként érkező esztelenséggel szemben. Mint erős törzsű fa állt egyházában, hivatásában hosszú éveken keresztül. És egyszer csak, minden előjel nélkül kidőlt.

Megállok alkotásai előtt, visszanézek életképeket és csak most látszik, hogy Isten micsoda küldetéssel bízta meg. Most látszik, mennyi mindent tanulhattunk tőle, általa Isten teremtett világáról.

Arról az akaratról, mely tudatosan viszi előre a történelem kerekét. Megtanulhatjuk, hogy Isten nem játéknak adta ezt a világot, hogy jólétünknel fontosabb a tudatos előrehaladás. Kicsinységünk, melyet oly sokszor hangsúlyozott, mennyire felfedezhető mindennapjainkban. Ugyanakkor minden

egy kis kavicsnak nagy szerepe van a csodálatos terv végrehajtásában. Állok egy kidőlt fa mellett, de gondolatban már egészen másfelé járok. Amellett a fa mellett, mely soha nem dől ki, mert értem állítattott fel. És tudom, hogy ebben a körforgásban nekem is részem van, mert megajándékozottá lettem általa.

Azt mondják, hogy aki egyszer a világúrból látta a Földet, az már nem tudja máshogy szemlélni a mindennapokat. Én ennek a fának magasából nézem csak emberi életünket és máris eltörpülnek emberi kicsinységek és butaságok, türelmetlenségek és indulatok. Jelentéktelenné válnak napi események és még az ünnepek is.

Mert kidőlhét életem fája, de áll a kereszt!

Koczor György

Igehirdetés egy Szentháromság ünnepe utáni vasárnapon

ApCsel 19,1-8 alapján

Amíg Apollós Korinthusban volt, Pál végigjárva a felső vidékeket, Efezusba érkezett. Ott néhány tanítványra talált, és így szólt hozzájuk: Kaptatok-e Szentlelket, amikor hívőkké lettetek? Ők így feleltek: Hiszen még azt sem hallottuk, hogy van Szentlélek. Ezután megkérdezte tőlük: Akkor milyen keresztséget kaptatok? János keresztségét – választák ezek. Pál ekkor így szólt: János, amikor keresztelt, megtérést követelt, de azt mondta a népnek, hogy abban higgyenek, aki utána jön, azaz Jézusban. Amikor ezt meghallották, megkeresztelkedtek az Úr Jézus nevére. És amikor Pál rájuk tette a kezét, leszállt rájuk a Szentlélek, úgyhogy különböző nyelveken szóltak, és prófétáltak. Ezek a férfiak pedig összesen mintegy tizenketten voltak.

Szeretett testvéreim az Úr Jézus Krisztusban!

Izgalmas szakaszt kaptunk. Érdekes vele vívódni, míg ki nem tisztul a kép. Kik ezek az emberek, akiket tanítványoknak nevez, ám nem ismerik a Szentlelket? Nem valószínű, hogy semmit ne tudnának Róla, inkább a Pünkösdről, a Szentlélek kiadásáról és ajándékairól nem tudtak. Vajon keresztyén közösség-e? Vagy ennyire nyitottan értelmezték a „testvér” kifejezést? A 12-es számuk a tanítványságra, a zsidó gyökerekre vonatkoznak, esetleg azt jelzi, hogy zárt közösségként éltek, elszigetelve az efezusi keresztyénektől? Szabad-e önmagában olvasni és értelmezni ezt a történetet, vagy csak Lukács művébe ágyazottan? Kérdéseinkre a választ a szűkebb 19. fejezetben belül keressük. Itt Lukács azt írja le, milyen kihívásokkal találkozott Pál apostol Efezusban és valószínűleg általában missziói munkája terén. Konfliktusa egy zárt közösséggel, Keresztelő János tanítványaival, a zsidósággal és a pogánysággal volt. Míg a Keresztelő Jánoshoz köthető közösség nyitott volt az evangéliumra, addig a másik két kör élesen szemben állt. Szakaszunk lényeges pontja még a kétféle keresztség kérdése. Keresztelő János keresztsége nem pótolja vagy helyettesíti a Jézus nevére való keresztséget. Keresztelő János keresztsége emberi aktivitás, Jézus keresztsége Jézus cselekedete rajtunk.

A leírás bizonyosan összefoglalása egy hosszabb történetnek. Pál apostol iránymutatása Keresztelő Jánostól Jézus felé, a tanítványok hitre jutása és megkeresztelkedése bizonyosan hosszabb folyamat volt. Ez a felismerés késztet arra, hogy a szakaszban tematikus mondanivalót keressünk. A fent elmondottak alapján három alaptételt találunk:

- igaz tanítás a keresztségről: a keresztséggel a Szentlelket kaptuk, aki új életre szül bennünket.

- az egyház egysége: a keresztség belekapcsol minket a Krisztus-testbe, nincs elszigetelt keresztyénység
- Keresztelő János helyett Jézus, az ember erőfeszítése helyett Jézus munkája, elvárás helyett a hit. A teológiai gondolkodás után azonban figyeljünk, mit is mond ma nekünk Isten Igéje!

1. Megkeresztelték – talán kisgyermekként, s régen elfelejtettem már. Pedig nagy esemény: Krisztus hívott meg, hozzá tartozom. Személyessé tette az evangéliumot. Nekem szól. Velem történt. Drágának és becsesnek tart – hiszen Jézust adta értem (Ézs 43). Nem én vagyok drága és becses, hanem Isten tart annak. Ezért az Ő cselekedete a keresztség. Mennyire kell erre emlékezni, amikor értéktelennek, elveszettnek érzem magam. Mennyire kell erre emlékezni, amikor rabnak gondolom magam – sor-som, helyzetem rabjának, hibáim, tévedéseim rabjának. S mennyiszor elfelejtem mégis, ami történt velem, hogy meghívott, közösségbe fogadott Jézus.

2. A Szentlelket kaptam, aki új életre szült – s olykor erről is elfeledkezem. Hitet ébresztett, érteni tanított más nyelveken: megérttem, amikor más szól hozzám, talán más szókinccsel, talán más kulturális háttérből. Szólni tanított – prófétálni – beszélni legmélyebb önmagamból, a hitemről, amit kaptam, azt továbbadhatom. Örömet ébresztett bennem, a teljesség örömét. Ebben a lezárt világban, korlátok közé szorított, töredezett világban is a teljesség örömét adta. Nem kell keresnem soha-nem-elég javakban vagy dicsőségben. Nem én értem el, hanem kaptam a keresztségemben, Krisztushoz tartozásomban: a Lélek új életre szült. Azért a természetes énem mégis hányszor felül-

kerekedik. Az ösztönök milyen erők bennem! Hadd mondjam el kudarcaimat is, hogy nem mindig élvezem ezt a kiváltságos ajándékot. Hogy indulatom olykor elragad, hogy kényelemszeretetem miatt széles utakat keresek. Bennem él a töredezett, korlátok közé szorított, és nem viseli ezt a bezártságot. Pedig keresztségemben új életre szült a Szentlélek!

3. Nem zárt egység vagyok

Keresztségemben az anyaszentegyház közösségébe kerültem. A Krisztus-test nem csak elvisel, hanem hordoz, irányban tart. Krisztusra mutat, mint Grünwald oltárképén Keresztelő János. Krisztusra, aki meghalt értem a kereszten. Olykor talán azt kérdeztem, eléggé bánom-e bűneimet? Eléggé akarom-e az újat? Eléggé töreksem-e Isten akarata szerint élni? Ezek a kérdések mind rólam szóltak: mit teszek én. Az anyaszentegyház Krisztusra mutat: mit tett Ő értem. Nem zárt egység vagyok. A 12-es szám nem befejezett, nem a teljesség. Talán egy nappal vagy egy éjszaka száma. Talán egy esztendő hónapjainak száma. Ami elmúlik, s jön a másik. Egésznek tűnik, mert a 6-os rendszerű gondolkodás a kört, az időt méri, mégis az egyik kívánja a másikat. Az egyik nap a másikat. Az egyik fordulat a másikat. Ahogy a tizenkettőt is azért választotta Jézus, hogy kiküldje őket. Nem zárt egység vagyok. Az anyaszentegyházba hívott meg Krisztus. S persze egyéniségek vannak az egyházon belül is. Nem egyformára torzított figurák. Nem a lelkész vagy egy-egy kegyességi kör, kisközösség szabja meg az egyenruhát. Egyedül Krisztushoz tartozásunk, Krisztus hozzánk lehajló, minket megkereső szeretete ad egységet – különleges egyéniségeinknek.

Egy 2022-ben elhangzott igehirdetés szerkesztett változata.

SZEPTEMBER

ISTEN A MI OLTALMUNK ÉS ERŐSSÉGÜNK. (ZSOLT. 46,2.)

Bizonytalan világban élünk: Nem tudni, hogyan alakul a szomszédunkban dúló háború, és ezzel együtt a körülöttünk lévő szűkebb és tágabb értelemben vett világ. Egyik napról a másikra jelentették be egy ismerősömnök, hogy holnaptól nem kell mennie dolgozni, leépítés miatt elbocsátják. Van, aki a gázárak miatt, van, aki a gyermeke jövője miatt aggódik. Mi lesz velünk, és mi lesz velem? Ha csak erre a körülöttünk lévő világra nézünk, bizony van miért aggódnunk! De mégsem kell félnünk és rettegnünk, mert a zsoltárossal együtt mi is vallhatjuk, hogy mennyei Atyánk az Úr mindenek felett, és rábízhatjuk magunkat a hatalmas Istenre. Arra az Úrra, aki meg tud védeni minket minden rossztól, mert mindennél erősebb és hatalmasabb. De ha nem tenné is, akkor is bizalommal fordulhatunk hozzá, mert erejét és hatalmát nem ellenünk, hanem javunkra akarja használni mindenkor. Az emberek: politikusok és néha még ismerősök, barátok és családtagok is oly sokszor cserben hagyják minket. Vagy azért, mert túl sokat gondoltunk róluk, és kiderül, hogy nincs annyi tudásuk és hatalmuk, mint ahogyan azt képeltük. Vagy azért, mert éppen mást diktált a saját érdekük, ezért nem úgy tettek, ahogyan vártuk és ígérték. De Isten nem hagy cserben bennünket! Kereszttségünkben gyermekeivé fogadott. Azt ígérte, és azt ígéri, hogy velünk, mellettünk lesz mindenkor. Javunkra cselekszik. És ebben akkor is bízhatunk, ha pillanatnyilag nem érezzük jónak, amit velünk, értünk tett. De hát gyermekei vagyunk. És ha mi is megteszünk sok mindent, aminek gyermekünk nem örül, de talán később rájön, hogy javára vált mindaz, amit szülei tettek; úgy bízhatjuk rá, a Mindenhatóra örömmel és bizalommal magunkat. Köszönjük szeretetedet, Urunk!

Rác Dénes

OKTÓBER

JÉZUS KRISZTUS MONDJA: „MERT AZ ISTEN ORSZÁGA KÖZÖTTETEK VAN!” (LK. 17,21B)

Az emberek régóta találgatták, hogy merre is van Isten országa, hol található és mikor találják szembe vele magukat. Különböző oldalakon számos írást olvashattunk róla, hogy ekkor és ekkor érkezik el Isten országa. De természetesen mi annak az idejét nem tudjuk, csak a Mindenható. Az emberiség egyik jellemvonása a kíváncsiság és a folyamatos keresgélés a rejtett dolgok után.

A farizeusok által feltett kérdés érthető volt, hiszen a szakaszt megelőzően a leprások meggyógyításáról szólt Lukács, mely az utolsó idők egyik messiási jelének számított. Jézus azonban azt mondja: „Az Isten országa nem úgy jön el, hogy az ember jelekből következtethetne rá. Azt sem mondhatják: Íme, itt, vagy íme, ott van! - Mert az Isten országa közöttetek van!” Ezeket a szavakat, azonban nem a tanítványainak címezte, hanem a farizeusoknak, azoknak, akik folyton vizsgáztatták Őt. Ez most azonban nekünk szól, jelenleg élőknek. Az evangélista először két tagadó választ ír le, hogy miként nem fog érkezni, tehát ne így várják és harmadik válasza pedig pozitív előjelű, vagyis Isten országa már közöttetek van. Az Ő királysága ebből következően nem behatárolható földrajzilag, mert nem csupán egy adott helyen található meg. E világban nem fizikailag, hanem lelkileg-szellemileg lehetünk részesei a Teremtő országának. Az Úr királysága itt van, Jézus személyében van köztünk, Benne valósult meg emberi köntösbe rejtve. Ahol ketten vagy hárman összegyülekeznek, ott van az emberek között. Oda be szabad lépni! Boldog ember, aki Jézusban felismeri Isten közelségét! Ne pazaroljuk az időt arra, hogy mikor jön el Jézus ismét, hanem az a lényeges, hogy Isten országának jelenlétét már most is maguk között érezzük!

Garas Krisztina

NOVEMBER

ISTEN AZT MONDJA: AZ ELVESZETTET MEGKERESEM, AZ ELTÉVEDTET VISSZATERELEM, A SÉRÜLTET BEKÖTÖZÖM, A GYENGÉT ERŐSÍTEM. (EZ 34,16)

Talán mindannyian kerültünk olyan helyzetbe, hogy úgy éreztük, elvesztünk egy forgalmas városban autóval az úton, amikor a GPS éppen nem jól vagy egyáltalán nem is mondja, hogy merre kellene mennünk, vagy ha mondja is, akkor meg olyan utakra akarna vezetni, ami nem is létezik. A gyerekeknek a szülők rendszerint megtanítják, hogyha valahol elvesznek, keressenek egy felnőttet, lehetőleg egy biztonsági őrt vagy recepcióst, akihez odamenve mondják el a nevüket, és azt, hogy éppen elvesztek, szeretnék, hogy a szüleik odamenjenek értük. Talán mindannyiunk fejében él az a hang is, amikor egy nagy alapterületű strandfürdőn halljuk a hangos bemondóban, hogy Kovács Pistike várja szüleit a bejáratnál vagy a recepciónál. Az elveszettségéből és az elvesztésből fakadó ijedtségnek, a keresés stresszes folyamatának a végén pedig következik az örömteli rátalálás, a találkozás és a hála, hogy sikerült megkeresni, megtalálni egymást és újra a helyükre kerültek a kirakós elemei. Előfordul az is, hogy sikerül irányt mutatni annak, aki eltévedt, visszavinni az otthon biztonságába azt, aki elveszett. Elveszettnek lenni kiszolgáltatottságot jelent, amelynek során csak abban bízhatunk, hogy lesz, aki segít, lesz, aki mellénk áll, lesz, aki felemel vagy elkísér. Szükségünk van valakire, aki támaszt nyújt, aki megvigasztal, aki bekötözi testi vagy lelki sebeinket. Ez azonban nem megy egyszerűen. Bizalmat adni és bizalmat elfogadni nem egyszerű, akkor sem, ha kívülről egyértelműnek tűnik, hogy mi lenne a helyes döntés. Isten azt ígéri Ezékiel próféta szavain keresztül ma is, hogy Ő lesz az, aki mindig mellettünk áll, mindig segít, kísér, megtalál, bekötöz és felemel. Ő lesz az, aki akkor is erősíti bennünk az iránta való bizalmat, hogyha mi azt érezzük, hogy már minden kilátástalan. Mert Ő az, aki megkeresi és megtartja az elveszettet, erősíti a gyengét, gyógyítja a beteget, szeretetével betakarja minden gyermekét. Ámen.

Németh Kitti

„Jöjj, hogyha bűnöm éget!”

(EÉ 416/1)

Miután az Ágostai hitvallás 1. cikkelyében Melanchthon gyönyörűen megfogalmazza az egyetemes kereszténység közös hitét a Szentháromság egy, igaz Istenről, rögtön a másodikban a bűn, méghozzá az „eredeti bűn” témája kerül terítékre: „*Tanítják továbbá, hogy Ádám bűnbeesése után a származás természetes rendjében minden ember bűnnel születik, vagyis istenfélelem és Istenbe vetett bizodalom nélkül és bűnös kíváncsággal, és hogy ez az eredeti betegség vagy romlás valóban bűn, amely kárhoztat, és most is örök halált hoz azoknak, akik nem születnek újjá a keresztség és a Szentlélek által.*”

József Attila soraival érdemes kezdenünk. A költő, aki sokáig úgy hallgatta a bűnről szóló tanítást, mint a meséket, végül maga is rádöbrent:

„*Én nem tudtam, hogy annyi szörnyűség
barlangja szívem. Azt hittem, mamája
ringatja úgy elalvó gyermekét,
ahogy dobogva álmait kínálja.
Most már tudom. E rebbentő igazság
nagy fényében az eredendő gazság
szívemben, mint ravatal, feketül.*”

(József Attila: Én nem tudtam)

Keresztelő János személye megkerülhetetlen e téma kapcsán, hiszen igehirdetésének központi gondolata a megtérésre hívó szó: „*Térjetek meg, mert elközelített a mennyek országa!*” (Mt 3,2) A megtérésre használt eredeti görög kifejezés a μετανοια (metanoja), amely az értelem, a gondolkodás megváltozására utal. Nem valamiféle felszínes formalitás, hanem valódi fordulat! A megtérés e prófétai követelményének előfeltétele a bűn valóságának felismerése. A bűn sem csupán az egyes cselekedetekben megjelenő nyilvánvaló vétek, hanem a szív gonoszsága, az ember egész valóját megrontó elfordulás Istentől.

Luther így ír Keresztelő János igehirdetéséről: „*Neki mindenkit feddenie kellett, és mindenkit bűnössé tennie. Csak így tudták meg az emberek, hogy mik az Isten színe előtt, és így ismerték fel, hogy elveszett emberek. Így lettek készek elfogadni az Úr kegyelmét, Tőle várni és megkapni a bűnök bocsánatát.*” Nem véletlen, hogy Luther az előbb említett evangéliumi igehelyen (Mt 3,2) található μετανοείτε (metanoejte, térjetek meg!) imperatívuszt a „tut Busse” (tartsatok bűnbánatot!) szavakkal fordítja, meghirdetve a 95 tétel bevezetőjében is megjelenő „szüntelen bűnbánat” teológiáját.

A reformátori tanítás egyfajta összefoglalásként is értékelhető Schmalkaldeni cikkekben ez áll: „*Itt azt kell vallanunk, amit Pál Róm 5,15-ben mond, hogy a bűn egy embertől, Ádámtól eredt; az ő engedetlensége miatt lett minden ember bűnössé, a halálnak és az ördögnek alávetve. Ezt nevezzük eredendő bűnnek, vagy főbűnnek. Ennek a bűnnek a gyümölcsei azután azok a rossz cselekedetek, amelyeket a Tízparan-*

csolat tilt. (...) Ez az eredendő bűn az emberi természetnek olyan egészen mélységes és gonosz romlottsága, hogy föl sem tudjuk fogni az értelmünkkel, hanem hinnünk kell az Írás kijelentése alapján.” Ezen a ponton Luther Dávid zsoltárára is hivatkozik: „*Lásd, én bűnben születtem, anyám vétekben fogant engem.*” (Zsolt 51,7)

A Szentíráson nyugvó reformátori tanítás szerint az ember elveszett és kárhozatra méltó. A költőt szabadon idézve: az eredendő gazság mindnyájunk szívében mint ravatal, feketül. A kudarcok és bukások nem csupán kisiklások vagy apró malőrök az alapvetően jó és sikeres földi pályán, hanem létállapotunk természetes és kikerülhetetlen következményei. Születésunktól fogva a „másik oldalon” állunk – szemben a Teremtővel. Pál apostol szerint „*nincsen, aki értse, nincsen, aki keresse Istent.*” (Róm 3,11) Ellenben a teljes Szentírás arról tanúskodik, hogy Isten keres és szeret minket. Aki kételkedne ebben, tekintsen a keresztre! Ha Isten nem sietett volna segítségünkre Fia által, nagy bajban volnánk. Csak rajta múlik, hogy ellenségeiből újra barátok lehetünk. Ezért mondja a zsoltáros, hogy kegyelme jobb az életnél is. (Zsolt 63,4). A kegyelem tehát nem egy kis plusz erő, ha mi már fáradunk, hanem életünk alapja, ahogyan Jeremiás mondja: „*Szeret az Úr, azért nincs még végünk...*” (JSir 3,22) Vagy amiként Pál vallja: „*Isten kegyelméből vagyok, ami vagyok...*” (1Kor 15,10) Jézus a szőlőtő és szőlővessző képével szintén erre hívja fel a figyelmet, amikor szembesíti övéit a valósággal: „*Nélkülem semmit sem tudtok cselekedni*” (Jn 15,5).

Ha ebben az összefüggésben vizsgáljuk meg evangélikus énekkincsünket, akkor megláthatjuk, hogy kivétel nélkül ilyen lelkülettel szólaltak meg eleink is. Például így: „*Méltatlanságomat, / Úristen, nem nézted. / Hogy így megtartottál, / Hála legyen néked!*” (EÉ 61/1) Meg így: „*Átölelt Isten nagy kegyelme / Méltatlanul, érdemtelen...*” (EÉ 327/1) Meg így is: „*Kérésemet kegyelmesen fogadd, / Ne tekintsed méltatlan voltomat.*” (EÉ 421/1) És még így is: „*Ints, hogy sokkal tartozunk, / És méltatlanok vagyunk! / Ó, adj alázatos szívet!*” (EÉ 445/5)

Mit tehet ezek után az ember? Imádkozhat! Például Dávid királlyal: „*Tiszta szívet teremts bennem, Istenem!*” (Zsolt 51,12) Vagy a szent liturgia bűnbánó imájának szavaival: „*Nincs mivel dicsekednem előtted, Istenem...*” Vagy Péter apostollal: „*Menj el tőlem, mert bűnös ember vagyok, Uram!*” (Lk 5,8) Vagy a vámszedővel: „*Isten, légy irgalmas nekem, bűnösnek!*” (Lk 18,13) Vagy Lutherral: „*Erőnk magában mit sem ér*” (EÉ 254/2), illetve „*Önnön erőnk csak délibáb*” (EÉ 256/2). Vagy Tamással: „*Én Uram, én Istenem!*” (Jn 20,28) Vagy a római katolikus testvérekkel: „*Én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem.*” Vagy minden keresztény örök imájával: „*Uram, irgalmazz! Krisztus, kegyelmezz! Uram, irgalmazz!*”

Weltler Gábor

Luther és az anarchia

„Egy békés világba születtem és egy forrongó világból fogok elmenni” – írta Luther élete vége felé. Nyilván nyomasztotta a felelősség érzése amiatt, hogy a forrongás kialakulásában, az ő írásainak is jelentős szerepe lehetett.

Vallotta, hogy az Ige mindent átrendez ebben a világban, és ennek az átrendezésnek lehetnek fájdalmas mozzanatai, de emberi felelősségét nem rázta le magáról. Milyen kevés a történelemben az az ember, aki hajlandó számot vetni életével ilyen szempontból! Luther ilyen ember volt, ezzel sajnos sokan visszaélnek a mindenkori ellenfelei közül. Mindazonáltal nem Luther írásai okozták a német parasztháborúnak a kirombanását épp 500 évvel ezelőtt. Az okok sokrétűbbek. A középkori ember csak szociális okokból nem lázadt. Ellenben, ha a társadalmi és gazdasági visszaélések ellen a Szentírásból kiindulva valaki, pl. egy pap felemelte a szavát és teológiailag megalapozta az igazsággosságra való törekvést, akkor hajlandó volt még fegyvert is fogni az eredmény meggyorsításáért. Ahogy a Dózsa féle parasztháborúnak az ideológiai háttere a nép között szolgáló ferencesek által hirdetett 12. századi Joachim da Fiore által konstruált tan, a Szentlélek igazságos korszakának eljöttének az elősegítése volt, amikor az evangélium diadalmaskodik és mindenki szent lesz, úgy a német parasztluther írásai is találhattak megokolást a gazdasági visszaélések megszüntetésének sürgetésére, de messze nem csak ott. Fiore nézetei itt is megbújtak. Thomas Münzer a szintén ágostonos teológus, pap Fiorehoz hasonlóan az apokaliptizist történelmileg értelmezendőnek és aktualizálандónak tartotta, és Krisztus ezeréves birodalmának eljöttét küszöbön állónak gondolta. Még a felkelés legvégső ütközetének alkalmával is abban a meggyőződésben haltak meg sorra a felkelők, hogy Krisztus hamarosan közbelép az ő oldalukon. Luther éles szemmel felismerte a társadalmi és szociális igazságtalanságokat, nem is hallgatta el ezeket, de a változást semmiképpen nem erőszak által képzelte el. Tudta és hirdette, hogy

az evangélium nem érvényesíthető keresztes háború által. De milyen változások vannak az események hátterében? Társadalmi csoportok gazdasági átrendeződései. A német választófejedelmek mind a császár, mind az alsóbb nemesi réteg kárára próbálták érvényesíteni gazdasági érdekeiket, és ezt az egyház is támogatta. A középkor alkonyán a hadi technika fejlődése, a lőpor alkalmazása a lovagi harcmódort és életformát háttérbe szorította, és a lovagok jogainak csorbítását tette lehetővé a választófejedelmek számára. Ez ellen tört ki egy rövid lázadás 1522-ben a Rajna vidékén. A városi polgárság legtekintélyesebb felső rétege is megerősödött gazdaságilag, és egyre inkább a gazdasági hasznosság vált a társadalmi csoportok értékének fokmérőjévé, azaz kezdett kialakulni a modern pénzközpontú világrend. Ennek kárvallottjai leginkább a lovagok, köznemesek és a parasztluther voltak. Ez utóbbiak jogainak csorbítása rendszeressé vált, a korábban a faluközösségek közösen használt legelőiről, árterekről és erdőkből tiltattak ki a választófejedelmek által. Ez a kor ökológiai változásokat is elindított a művelési ágaknak a monokultúrák irányába történő változtatásával. Félő volt, hogy az angliai parasztlutherhoz hasonló sorsra jutnak a németek is, ahol a firenzei Medici bankárcsalád által bírt gyapjúkereskedelem kedvéért földjeiket legelővé alakították. Ezért a bauerek, azaz földbérlo családok számos köznemessel, lovaggal karöltve elkezdtek küzdeni jogaik megtartásáért. A követelések jogosak voltak, de a módszer és annak vadhajtásai végül kudarcba vitték a vállalkozást. Florian Geyer lovag vezetése alatt eleinte sikeresen fogadtatták el a földesurakkal mérsékelt követeléseiket, de a telhetetlenség méhelye később beférkőzve min-

Zwei Bauern aus dem Bauernkrieg. „Acker Conz (Kunz) und Klos (Klaus) Wuczer im Bauernkrieg 1525.“ Gestochen von Hans Sebald Beham im Jahr 1544.

dent tönkre tett. Luther először békíteni próbált és a szelíd megoldást javasolta mindkét fél számára. A lázadás brutalizálódása azonban arra indította, hogy a lázadók kemény leverésére biztassa a fejedelmeket. Nem is kellett nekik sok biztatás, szíves örömmel vérbe fojtották a felkelést. De mi volt, ami Luthert erre az álláspontjára eljuttatta? Erre egy 1525-ös prédikációjában konkrét választ ad. Miután megvédi magát azon vád ellen, hogy egyszerűen csak az előkelőknek akar hízelegni, kiejti az igazi okot. Egyszerűen felsejlett előtte az anarchia rémképe, amely félelmetes és visszatartó volt számára. De, hogy 1525-re Luther szellemisége mennyire átviharozta az egész német társadalmat és mennyire megkerülhetetlen volt, jó példa, hogy a Luther áldásával cselekvő fejedelmi hadak által végzett végső megsemmisítésük felé menetelő felkelők Luther énekét énekelve mentek a halálba: „Jér kérjük Isten áldott Szentlelkét, legfőképpen az igaz hitért, hogyha jön a végóra mellénk álljon, hazatérésre készen találjon. Szánj meg Isten!”

Németh Szabolcs

Megújult épületek – megújult gyülekezetek?

Kevés olyan eset van, amikor megörülök egy cikk megírására szóló felkérésnek. Most így történt. Először... Aztán jött a felismerés: nem arra kaptam felkérést, hogy a csákvári gyülekezet ingatlanfelújítási munkáiról szóló beszámolót (ami elhangzott templomszentelő ünnepségünkön) ide másoljam.

Bár megjegyzem, lehet, hogy nem lenne haszontalan egy kis kézikönyvbe összeszedni azokat a tapasztalatokat, amelyek egy ilyen munka során adódnak. Egyházunk építési bizottságának szakemberei összegyűjthetnék ezeket, és egy összefoglaló kis kiadványban – kiegészítve az ajánlott szakemberek listájával, egyfajta szaknévsorral – közreadhatnák, segítve a minél igényesebb, költség- és energiahatékonyabb kivitelezéseket egyházunkban.

A kérdés most azonban az, hogy egy ilyen volumenű felújítás milyen hatással van a gyülekezet életére? Tapasztalatom szerint már a tervezéskor eldől, hogy egy magányos, mindent magára vállaló lelkész, vagy felügyelő, egy ügyes szervező, vagy sok szabadidővel rendelkező fiatalos nyugdíjas feladata és ügye ez, vagy egy egész közösségé. És bizony a vezető, vezetők felelőssége ennek a tisztázása, megértése, elfogadtatása. Minden információt meg kell osztani az arra illetékesekkel. Senki ne mondhasa: én erről nem is tudtam, engem meg sem kérdeztek... Meggyőződésem, hogy egyházi épületeink, legyen az templom, közösségi ház, parókia, vagy intézménynek helyet adó ingatlan, mind-mind ugyanazt a célt kell, hogy szolgálják, és ha lehet, külső megjelenésükkel is sugározzák: Isten örömhírének, evangéliumának továbbadását. Ha az egész közösség ezt érzi, és magáénak vallja, semmi kétség, hogy nem válik az egyes ember magánügyévé.

Hatalmas feladat egy templomfelújításnál azok elérése, akik nem rendszeres résztvevői a vasárnapi istentiszteleteknek. Egy ilyen munka előkészítése jó alkalom lehet az ő személyes felkeresésükre. Több ilyen alkalommal kaptam a visszajelzést, hogy felidéződtek emlékek egy-egy családi eseményről, amely a „mi” templomunkban zajlott.

Most itt az idő, hogy megteremtjük a lehetőséget, hogy gyermekeink és unokáink is ebben a templomban szerezzenek hasonló emlékeket. Pláne, ha tudunk olyan munkafázisokat beépíteni, ahol kétkezi munkával lehet részese a közösségnek az a gyülekezeti tag, aki más módon nem nagyon kapcsolódik. Ki tudja? A tisztelendő úrral közös lapátolásnál, vakolatleverésnél, az orgona karzatról való leemelésénél is hangozhatnak el olyan mondatok, melyek néha hatékonyabbak, mint egy hosszú igehirdetés.

Ne feledjük, ez a szolgálat sem csak kizárólagosan a lelkészé. Az anyagiak összegyűjtése mellett a hívogatás és a személyes példamutatás talán még jobban kell, hogy nyomja a mi vállunkat. Mi vagyunk azok, akik a hétköznapijainkat együtt éljük azokkal, akiket Isten ránk bízott. Legyen az szomszéd, távoli rokon, munkatárs, vagy bárki, akivel az élet összehoz.

Szerintem az ingatlanjainkkal való felelős gazdálkodáshoz hozzátartozik a tervszerűség is, hogy a nagyobb projektekre közösen készülünk. De egy nagyobb felújítás után nem baj, ha az anyagiak kicsit háttérbe szorulnak, és a lelki építkezés kerül az előtérbe. Az elszámolásoknál, összegzéseknél jó, ha hangsúlyt kap a hála és köszönet mellett az is, hogy miért is kell egy-egy épületet felújítani, annak mi a célja, feladata. Szemerei János püspök úr a Csákváron elhangzott prédikációjában hangsúlyozta az épületek közös funkcióját. Valahogy így fogalmazott: Amikor felújítunk egy lelkészlakást, arra törekszünk, hogy a benne lakó lelkész és családja minél komfortosabban éljen, és minél több energiája legyen küldetésének végzésére, az ige szolgálatára. Ugyanígy, amikor a gyülekezet közösségi háza újul meg, abban is kifejeződik, hogy a gyülekezet, mint egy nagy család, minél otthonosabbnak, magáénak érezze azt a helyet, ahol a hétköznapiakban együtt lehetnek az ige körül. A templomunk az ének, imádság, igehallgatás központi helye, a hívek összetartozásának, még inkább Istenhez tartozásának helyszíne. Rendbetételével a gyülekezet a saját igényét is kifejezi arra, hogy az ige méltó helyen és körülmények között szólaljon meg.

Szerintem az, hogy Isten valakit elhív egy szolgálatra, és azt egy közösség választása, döntése, hívása megerősíti, nem jelenti azt, hogy minden az ő vállára szakad. Sőt, ha van valahol a terhek megosztására lehetőség, az pont egy ilyen összetett helyzet. A jó vezető ismérve, ha maga körül felismeri, és feladattal látja el az arra alkalmas munkatársakat.

A lelkész és a felügyelő minél inkább bevonja az előkészítésbe és döntéshozatalba a presbitérium, és ha lehetőség van rá, a gyülekezet tagjait, annál gördülékenyebben mennek a dolgok. Ehhez a módszerhez talán több idő kell, de a befektetett idő kamatosan megtérül, ha ennek köszönhetően közösségünk tagjai jobban megértik egymást, közelebb kerülnek egymáshoz, és reménység szerint Krisztushoz is.

Tapasztalatom szerint azok a gyülekezetek, akik egy-egy nagyobb felújításra így készülnek, megtapasztalják annak áldását. Összekovácsolja őket a közös cél, a közös fáradozás, valamint a közös öröm az elvégzett munka felett.

Mészáros Tamás

Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők

Hiszem, hogy a címben megjelölt zsoltárversnek megfelelően az Úr mindvégig segítette a Kötcsi Evangélikus Egyházközségben az építési, és felújítási munkákat. Kötcsé község a Balaton déli partjától 10 km-re, festői dombok ölelésében meghúzódó község. Lakossága jelenleg kb. 500 fő, melynek jelentős része evangélikus vallású.

Az evangélikus templomot 1798-ban szentelték fel, melyet az évszázadok során többször felújítottak. Legutolsó felújítása a 200. évfordulóra történt meg, de az akkori vízszigetelési munkák nem történtek megfelelő minőségben,

templom felújítása nemcsak az egyházközség, hanem a falu teljes lakosságának örömeire valósult meg. Ennek eredményeként immár méltó környezetben tarthatjuk a templomban az istentiszteleteket. Ezek közül kiemelésre méltó

a két évente megszervezésre kerülő konfirmáció ünnepe. 2023-ban és 2025-ben is szívet-lelket felüdítő volt, hogy megteltek a padosorok. Mindkét alkalommal a frissen konfirmáltak mellett köszöntöttük a jubiláló konfirmandus testvéreket is. Nagy örömet

ezért a falak húsz év elteltével feláztak, a vakolatuk mállott, különösen a déli homlokzat nagyon rossz állapotba került. Ekkor határozta el az akkori presbitérium, hogy él a pályázati lehetőséggel, és a sikeres pályázati folyamat eredményeként 30 millió forint támogatásban részesült az egyházközség. A támogatott projekt keretében a templom teljes felújítását terveztük. Mivel az épület műemlék, örökségvédelmi engedélyeztetési tervdokumentációt is kellett készíttetni. A kivitelezői ajánlat elsőre meghaladta a források összegét, szerencsére újabb pályázati lehetőség nyílt, melyre eredményesen pályázott az egyházközség, így a támogatási összeg további 10 millió Forinttal bővült, azaz összességében 40 milliós támogatás segítségével megvalósulhatott a teljes külső és belső felújítás. Nyugodtan kijelenthetjük, hogy a

lentettek a régi-régi találkozások, emlékek. Hasonlóan nagyon jól sikerült, és sok pozitív visszajelzést hozott az idei évben, „a házasság és elköteleződés évének” programjaihoz való csatlakozásunk, ünnepi Istentisztelet keretében köszöntöttük az idei évben kerek házassági évfordulót ünneplő párokat. A templom udvarán pedig az egyházközség és a falu lakosságának, közös rendezvényeinek is helyet tudunk biztosítani, pl. a Falunap előestéjén rendszeresen koncert van a templomban, az udvaron borkóstoló. A templom felújítását követően újabb sikeres Magyar Falu Programban elnyert 10 millió Forint pályázati forrásból megvalósulhatott a templom udvarán álló egykori gazdasági épület felújítása, átalakítása. Külső és belső falak javítása, meszelés, közfalak eltávolítása, új közfalak építése, wc, zuhanyzó, raktár,

konyhasarok kialakítása, parkosítás. A pályázati összegben felül kb. 5 millió Ft értékű társadalmi munka is segítette a munka befejezését. A pályázati források gazdaságos felhasználása mellett rendkívül széleskörű társadalmi összefogás volt a munkák mozgatórugója. A presbitérium tagjai, helyi és környékbeli vállalkozások szép számmal vettek részt önkéntes munkákban, valódi közösségi értéket teremtvé.

Elmondható, hogy egy országosan is egyedülálló egyházi centrum alakul ki, mely hosszú távon saját otthont ad a Kötcsi Kerbájt templomszentelési ünnep rendezvényeinek. S azon túl, hogy a Kerbájt ünnepének méltó megünneplésének helyszínt biztosít a Kerbájtosház, mellette több közösségi, közösségépítő rendezvénynek is rendszeresen helyet ad. Több alkalommal is szerveztünk könyvbemutatót, író-olvasó találkozót, helytörténeti beszélgetéseket. Továbbá az épület felszereltsége lehetővé teszi családi rendezvények megtartását, melyet a helyiek gyakran igénybe is vesznek. (keresztelő, születésnap, halotti tor...stb)

A templomudvar harmadik épülete a parókia és gyülekezeti terem. Ez utóbbi részleges felújításához az egyházmegyétől és az egyházkerülettől is kaptunk támogatást, összesen 1 500 000 Ft-ot, melyekhez még kb. 400 ezer Ft saját forrást is hozzáadtunk. Így a projekt során a külső falak színezése, nyílászárók külső mázolás, a falat száritó sáv vágása a lábazat felett, a gyülekezeti terem festés-mázolása valósulhatott meg. Itt tartjuk az istentiszteleti alkalmainkat a téli fűtési szezonban.

Egyházközségünk igyekszik kihasználni a támogatási lehetőségeket, de a megvalósítás érdekében képes a széleskörű összefogásra, továbbá igyekszik az elkészült épületeit programokkal, élettel megtölteni.

Hegedüs Szilvia

Álmodjunk NAGYOT!

A tési templomkert és a parókia előtti utcácska vasárnap délután parkoló autókkal telik meg. A családtagok örömmel, kedvesen beszélgetve haladnak a templom bejárata felé. A tűzrakóhelynél látszik még a péntek esti ifi szalonnasütésének megmaradt hamuja, a bokor aljában egy focilabda. A halk orgonaszó kiszűrődik a templomajtón. Lassan feltelnek a sorok. A legutóbbi népszámláláskor magukat evangélikusnak valló 110 gyülekezeti tag elfoglalja helyét a templompadokban. Felhangzik az Istent dicsőítő ének, nagy figyelem kíséri az igehirdetést, miközben a gyermekalkalom is elindul a parókia e célra használt helyiségében. A hirdetésekben elhangzik a hívás a hétközi házi csoportok alkalmaira, a gyermek-, ifjúsági-, és családi táborokba. Az istentisztelet után az asszonyok a parókia takarítást, a férfiak a fűnyírást szervezik. A gyerekek vidáman szaladgálnak a tágas, gondozott kertben.

„Álmodjunk nagyot!” – hangzott a felhívás a kétezres évek elején, amikor a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium kistérségi képviselője lakossági fórumot tartott a faluházban. Lelkesedtünk. Végre lesz forrás megjavítani a templom és a parókia előregedett tetőszerkezetét, otthonosabbá tenni a templom környezetét, a parókia százéves épületét. Amikor az „álunk” első költségvetését elkészítettük, 50 millióra rúgott az összeg. A pályázatkezelő szerv munkatársa rögtön le is hűtött bennünket: ennyire nagyot azért ne álmodjunk! Elég, hogyha 10 milliónál megállunk. Kénytelenek voltunk hát rangsorolni. A templom akkor már beázott, a mennyezetről potyogott a vakolat. A tetőhéjazaton 1-2 négyzetméternyi lyuk tátongott, a gerendák cseréire szorultak. Hálások voltunk, amikor a pozitív elbírálás után nekiláhattunk a munkának: a régi tetőt teljesen kicseréltük: új betonkoszorúba új acélgerendák kerültek, az új szerkezetre szép cseréptető. Majd jött a következő kiírás néhány év múlva. Az már egy nagyobb támogatás volt: az 50 méter hosszú parókia első 30 méterén cserépre cseréltük az elavult palaborítást; térkövezett kapubejárat, mozgássérültek részére illemhelyet építettünk, a temetőben pedig sétányt mind az evangélikus, mind a katolikus részen. Két év után lehetőség nyílt, hogy kisbuszra pályázzunk, hogy ne kelljen ötnél meghúzni a határt, hogyha a környező települések evangelizációira utazunk. Így lett 2015-ben gyülekezeti kisbuszunk. Három év múlva a parókia hátsó, 20 méteres részének felújítására kértünk támogatást a Magyar Falu Program keretében a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt-től: ebből a támogatásból is teljesen új tetőszerkezet épült, így kialakítottunk egy hangulatos, tágas tetőteret, a földszinti szobához vizesblokkot és kiskonyhát ugyanezen a részen.

A legutóbbi támogatásból pedig a templomunk vízszigetelését és a belső vakolatát, festését újítottuk meg. Szép lett! Mindenképpen önértékelésből is végeztünk újításokat az épületeinken. A vendéglátásra használt parókia bevételeinek egy részét szívesen forgatjuk vissza az épület karbantartására, fejlesztésére. A fenti munkákat csak önértékelésből valószínűleg soha nem tudtuk volna

elvégezni. Hálások vagyunk a lehetőségért, és a kapott támogatásokért. Hálások vagyunk azért, hogy a lelki otthonunk szép, rendezett. Mondhatni, jól vagyunk. Milyen szép mindez! Viszszanézve, mennyi tapasztalat, gondolkodás, ügyintézés zajlott a megvalósítások során. De fel kell tennünk a kérdést, amelyet egyik presbiterünk a megújult templomtető alatt 2010-ben így fogalmazott meg: „De kinek?” Gyülekezetünk felnőtt tagjainak, akik vasárnap délután, a 2 órai harangszókor már nyitott énekeskönyvük felett ülnek a néhány éve megújult templomban.

Annak a bibliaórai közösségnek, akik kedd esténként megtöltik a 2020-ban megújult földszinti szobát. A középiskolás fiataloknak, akik vasárnap esténként jönnek a „padlásra” az újonnan kialakított, barátságos tetőtérbe. A gyerekeknek, akik a tanév vasárnapjainak délelőttjén szintén itt gyűlnek össze bibliakörre. És a táborozó közösségünknek, akik július elején egy hétre lakójává válnak annak a sok szépségnek, amely az elmúlt két évtizedben megvalósult. Álmodunk egy nagyot, és ha nem is rögtön, de mostanra minden valóság lett. A cikk első bekezdését kivéve. Mert az még ma is álom, hogy minden helyi evangélikus heti rendszerességgel gyülekezeti közösségbe vágyjon. Az épületeknél sem ment minden egyszerre, és ez a felújítás során szerzett tapasztalatokból kiderült, hogy jobb is. Lehet, hogy a százfős gyülekezeti közösségre sem vagyunk még alkalmasak? Természetesen örülnénk, hogyha a megújult épületek minden tési evangélikusnak, és bárkinek, aki szeretne Istennel közösségben élni, lelki otthont jelentenének. De ahogy tudunk műszaki költségvetést összeállítani, tervrajzokat készíttetni, árajánlatokat begyűjteni, kivitelezőkkel szerződni, úgy nem tudunk az emberi szívre hatni. Az a Szentlélek Isten munkája: „amíg ezeket a szavakat mondta Péter, leszállt a Szent Lélek mindazokra, akik hallgatták az igét.” (ApCsel 10:44) Felújítottuk az épületeket, megszervezzük a gyermektáborokat, az ifjúsági heteket, megszerkesztjük a helyi evangélikus folyóiratot, rendben tartjuk a templomkertet és a temetőt, szól az Ige minden vasárnap kicsinek és nagynak, s mindeközben az az imádság van a szívünkben, hogy „az Úr növelje napról-napra a gyülekezetünket az üdvözülőkkel” (ApCsel 2:47). De hogyha csak évről-évre teszi ezt, azért is hálások vagyunk / lennénk. Vallom, hogy gyülekezeti megújulás ott van, ahol a mindenható Isten emberi szíveket szólít meg, és formál újjá. Ez független a felújított épületektől. Az első keresztyéneknek a hívók családi háza is kiválóan megfelelt az egymással és Istennel megélt közösség gyakorlására. De ha lehetőségünk nyílik a felújításokra, talán nem teszünk rosszat azzal, ha megragadjuk ezeket a lehetőségeket, és lehívjuk a megszerezhető támogatásokat. Csak ne legyen fontosabb soha az épület, mint a megmentendő lélek!

Álmodunk és imádkozunk tovább! Tele templomért, Istennel élő közösségre jutott gyülekezeti tagokért, biznyságtévő lelkekért. Amire lehetőségünk van, megteesszük: imádkozunk és dolgozunk, hogy egyházunk tája hirdesse Isten dicsőségét. Ami rajtunk túlmutat, azt a Mindenhatótól kérjük és várjuk.

Stanka Erika, tési presbiter

Soproni gyülekezeti ház Isten akadálymentesítő munkájának eszköze

2014. szeptember 7-én nagy ünnepe volt a soproni gyülekezetnek: gyülekezeti házat szenteltünk. Az azóta eltelt tizenegy év lehetőséget ad a számvetésre. A Dunántúl legnagyobb evangélikus temploma mögött az egyházközség 1884-ben épített elemi iskolát. A többi egyházi intézményhez hasonlóan ezt is államosították 1948-ban, ezt követően állami iskola, majd bíróság működött benne. A kárpótlási folyamat egyik utolsó lépéseként, 2012-ben kapta vissza a gyülekezet. Jelentős felújításra volt szükség, ami 2014-re készült el. A nagy, több mint ezer négyzetméter alapterületű épület földszintjén az evangélikus múzeum, levéltár és könyvtár kapott helyet, az emeleten négy közösségi helyiség és a lelkeszi hivatal.

Korábban is volt gyülekezeti teremünk. Mit hozott akkor az új épület? Egyrészt több közösségi helyiséget. Ez lehetővé tette új alkalmak elindulását. Eltérő a négy terem mérete, berendezése, hangulata, és az a tapasztalatunk, hogy meglepően sokat számít, ha a helyiség mérete, jellege jobban illik egy-egy csoport összejöveteléhez. Van olyan terem, ami otthonosabb a gyerekek számára, és van, ami elegánsabb egy-egy komolyabb rendezvényhez.

Egy lift beépítésével akadálymentessé vált az épület. Ez nemcsak a mozgássérültek számára fontos, hanem a babakocsival közlekedők és az idősek számára is nagy segítség.

A legnépszerűbb alkalmunk a vasárnaponkénti gyerek-istentisztelet. A családok – hála Istennek – kinőtték a korábbi gyülekezeti termet, és az új nagytermet gyakran teljesen megtöltik. A beépített projektor és hangosítás miatt a családok jobban tudják követni az igehirdetést, a liturgiát és az énekeket. A több terem kialakítása tette lehetővé, hogy elindítsuk a mocorgó alkalmat, ami azt jelenti, hogy a gyerek-istentisztelet igehirdetéséről az óvodások és a még kisebbek minden vasárnap ki tudnak menni egy másik szobába, ahol egy

hitoktató a korosztályuknak megfelelően kézműves feladattal kísérve adja át az aznapi ige üzenetét.

Az épület arra is alkalmasabb, hogy távolabbról érkezett testvéreinket vendégül láthassuk. Örömteli volt, amikor egy egyházkerületi lelkeszi munkaképző konferencia helyszínét adhattuk, vagy amikor finnországi vagy németországi testvérgyülekezetünk tagjai tettek nálunk látogatást.

A legjobban akkor használjuk ki a ház adottságait, amikor egyszerre több helyiséget is megtöltenek az emberek. Amikor a napközi táborban részt vevő gyerekek szinte az egész hetüket az épület különböző részeiben töltik, amikor egy gyülekezeti napon több helyiségben párhuzamosan is zajlanak alkalmak, vagy amikor egy egyházmegyei hittanversenyen a gyereks csapatok minden feladatát más-más helyiségben oldanak meg, és így bebarangolják az egész házat.

Szintén a nagyobb tér miatt tudtuk modernizálni a gyülekezettörténeti kiállítást. A tárlat sokak számára közvetítő közeg az egyházközségi alkalmak felé, hiszen nemcsak történeti tényeket ismert, hanem élményszerű közelségbe hozza a közösség múltját és jelenét.

Világosabb, méltóbb, elegánsabb kivitele miatt több hangversenynek és más szervezetek rendezvényeinek is helyet ad a gyülekezeti házunk. Ezek lehetőséget adnak arra, hogy olyanokat is megszólítsunk a közösségünk, akik egyébként nem lépték volna át az épületeink küszöbét.

A reménységünk nem kövekben van. Amikor Jézus Urunknak a jeruzsálemi templom szépségét dicsérték, ő annak mulandóságára figyelmeztetett. (Lk 21,5–6) Az épületek feladatát, terhet is jelentenek, amit akkor éri meg vállalnunk, ha az adott ingatlan szolgálni tudja a közösséget. De ha a közösségépítés eszköze tud lenni, akkor érdemes tenni érte. Az alkalmainkon a legfontosabbak az elhangzó szavak és a jelen lévő közösség. De gyakran megfedelkezünk arról, hogy ezek mellett a környezet is hat ránk, formálja a gondolatainkat, és különösen arra van hatással, hogy otthonra találjunk a gyülekezetben. Ezért azt tapasztaljuk a soproni gyülekezeti ház elmúlt tizenegy évében, hogy az egyház Ura összegyűjtő munkájában fel tud használni eszközül épületeket is. Ezt tartjuk szem előtt templomunk most zajló felújítása során is.

Dr. Tóth Károly

Egy felújítás margójára...

Immáron hét éve lesz, hogy befejeződött a győri Insula Lutherana felújítása, és érdemes számot vetni azzal, hogy mit jelentett és jelent ma is a gyülekezet számára a Magyarországi Evangélikus Egyház első államilag finanszírozott nagyprojektje (5 milliárd Ft). Annak idején még a lelkeselődők fogalmazták meg azt a sommás véleményt, mely szerint anyagi értelemben Győrt az épületei „eszik meg”, és ebben a felismerésben bizony volt is valami. Hiszen a gyülekezet közössége évről-évre küzdött a leromló állagukkal, a felújítás és renoválás egyre növekvő nem csupán anyagi tehertételével, de az előírások bővülő és szigorodó feltételeivel is. Arról nem is beszélve, hogy annaki idején, amikor a közösség egyre több épület birtokosa lett, egészen más feltételekkel tudta tartalommal megtölteni épületeit (lásd árvaellátás, idősgondozás, iskolai oktatás, diakonisszák, stb), napjainkra azonban ezek a lehetőségek és a körülmények már alapjaiban (is) megváltoztak és egyre nehezebbé váltak. S ha ehhez hozzá vesszük még az agglomerációba történő költözést, a népesség mozgását, vagy éppenséggel egyházunk létszámának a legutóbbi népszámlálás szerinti alakulását, akkor nem olyan könnyű választ találni arra a kérdésre, hogy az Insula Lutherana felújítása vajon hány fővel járult hozzá az egyház, a gyülekezet gyarapodásához.

Meggyőződésem, hogy az épületek felújítása nem sokszorozza meg egy közösség létszámát, legalábbis elenyésző a sok egyéb külső és belső tényező, hatás mellett. Az Insula felújítása

inkább azt a terhet vette le egy gyülekezet, de anyagi terhei alapján bátran mondhatom, hogy egész egyházunk válláról, amely elengedhetetlenül szükségessé vált. Már csak azért is, mert azok a földterületek, amelyek egykoron biztosították a közösség megélhetését, épületeinek fenntartását és újak építését, az ismert okok miatt már nem voltak a gyülekezet tulajdonában. S bár az épületeket visszakaptuk, a fenntartásukhoz szükséges saját kezelésünkben lévő „tőkét”, azaz a földterületeket már nem. Mindamelllett pedig nagy igazság az is, hogy az örökségünk által reánk rótt felelősség mértéke és a közösség létszáma között nem húzható párhuzam. Vagyis a felújítás egy időre levette a gyülekezet válláról az Insula Lutherana felújításának terheit, ugyanakkor egyúttal reánk helyezte a fenntartás ugyancsak nem kis feladatát.

Hogy mit is jelentett akkor az Insula Lutherana projekt? Lehetőség, talán így fogalmazhatnánk meg az állami segítséget, amely a 24. órában érkezett a gyülekezet közösségének megsegítésére. Egy olyan lehetőségként, amely nyitva van minden győri evangélikus előtt, minden helyét kereső embertársunk előtt és hirdeti Isten kegyelmét és ember iránti szeretetét. Egy lehetőség, amelynek helyet ad a megújult Insula Lutherana és amellyel mindannyian élhetünk. Az pedig, hogy megragadjuk-e ezt, az rajtunk múlik. Illetve azon az isteni szándékon, amelyet így szoktunk megfogalmazni: „Deo volente...”

Csorba János, parókus lelkes

Megújult épület- megújult gyülekezet

A Pusztavámi Evangélikus Egyházközség az elmúlt évek során egy átfogó és lélekemelő megújulási folyamaton ment keresztül. A külső-belső építkezések nem csupán az épületek fizikai állapotát javították, hanem közösségformáló, hiterősítő hatással is voltak a gyülekezet életé-

re. Hisszük és tapasztaljuk: a megújult falak között hitben is lehet és érdemes újrakezdeni, újragondolni a szolgálatot, az együttlétet, az odatartozást. A beruházások során több lépcsőben újult meg a templom és a gyülekezeti ház, az udvar és a lelkeslakás, valamint a temető egy

része is. A templom belső terét méltó módon újjáépítették fel, a gyülekezeti ház – amely a közösségi élet szíve – szintén megszépült, új funkciókkal gazdagodott. A lelkeslakás energetikai korszerűsítésén esett át, ami nemcsak kényelmet, hanem fenntarthatóságot is jelent. Az udvar rendezése során új térkövezést kapott, amely nemcsak esztétikus, de praktikus is segíti a közösségi események lebonyolítását. A temetőben nagykaput cseréltünk, és a fő járdaszakaszt térkövborítással láttuk el, méltóságot adva az emlékezés helyszínének.

Mindezen munkálatok mögött nemcsak pályázati támogatás – állami és egyházi forrásokból –, hanem a gyülekezet tagjainak áldozatos, önkéntes munkája és anyagi hozzájárulása is áll. A társadalmi munka, az önző és a közös cél szolgálata valódi közösséggé kovácsolta a gyülekezetet. Hálás szívvel gondolunk mindazokra, akik részt vettek bármilyen formában a megújulásban: kalákában dolgozókra, adakozókra, imádkozókra.

folytatás a 12. oldalon

Megújult épület - megújult gyülekezet

folytatás a 11. oldalról A megújult épületek azonban nem önmagukért vannak. Számunkra fontos, hogy ezek a terek betöltik azt a küldetést, amelyre rendeltettek: Isten igéjének hirdetését, a hitben való elmélyülést és a közösség építését. A felújított gyülekezeti házban baba-mama klubot indítottunk, ahol a legkisebbek és szüleik találhatnak otthonra és kapcsolódási pontokra. Bibliaórákat, felnőtt hittan alkalmakat és a „Keresők óráját” is rendszeresen megtartjuk, ahol bárki kérdezhet, elcsendesedhet és közelebb kerülhet Istenhez. Külön öröm számunkra, hogy a megújult közösségi tereink lehetőséget adnak nagyobb rendezvények, családi napok, szeretetvendégségek megszervezésére is. Ezeken az alkalmakon nemcsak a gyülekezeti tagokat, hanem a falu más lakóit is szeretettel várjuk. Célunk, hogy a templom és annak környezete ne csak vasárnap legyen élő, hanem a hét minden napján otthona lehessen a hitnek, a pár-

beszédnek és az emberi találkozásoknak.

A megújulás nemcsak falakban, hanem lelkekben is végbemegy. Hálások vagyunk Istennek azért, hogy vezetett, megtartott és célokat adott. A megújult épületek között új lendülettel, új reménységgel tekintünk előre: szolgálni, imádkozni, épülni, közösséget formálni – együtt.

A Pusztavámi Evangélikus Egyházközség számára ezek a felújítások egy új korszak kezdetét jelentik. Az immár múltó és korszerű épületek új lehetőségeket nyitnak a gyülekezeti élet gazdagítására. Célunk, hogy ne csupán megtartsuk a már meglévő közösségi formákat, hanem újakat is indítsunk – legyen az fiataloknak szóló alkalom, családos program, idősök bibliaórája vagy éppen lelkigondozói beszélgetés. A jövő tervei között szerepel a digitális lehetőségek erősítése is, hogy azok is kapcsolódhassanak, akik fizikailag távolabb élnek, vagy más élethelyzetben vannak. A megújulás közepette

újra és újra emlékeztet bennünket Isten igéje arra, hogy „Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők.” (Zsolt 127,1) Mi csak sáfárai lehetünk annak a szolgálatnak, amelyet itt, ebben a faluban, ebben a közösségben végezhetünk. Az épületek eszközök: lehetőségek arra, hogy embereket fogadjunk, kapcsolatot ápoljunk, és együtt növekedjünk a Krisztusba vetett hitben. A pusztavámi gyülekezet ezért nem csupán épületeiben újult meg, hanem lelkületében, küldetés-tudatában is. A cél világos: jelen lenni a közösségben, hirdetni az evangéliumot, megtartani és megszólítani az embereket – szeretettel, nyitottsággal, türelemmel.

Kérjük Isten áldását erre a szolgálatra, és minden jó szándékú olvasót arra bátorítunk: jöjjenek, látogassanak el hozzánk, legyenek részesei annak, amit együtt építünk – nemcsak téglából, hanem hitből, közösségből és szeretetből.

Ribárszki Ákos

falvakban is sok a beköltöző. A számos hittanóra révén sok keresztelel és tavalyelőtt 14 konfirmandusunk lett. A templomlátogatás is

nőtt, de a fő eredmény, hogy már több az új résztvevő, mint a régi.

K.F.: Mennyit változott a gyülekezeti élet a javuló körülmények hatására?

J.Gy.: Nagyon sokat. Több rendszeres alkalom lett, minden héten van bibliaóra, sorozatok adventben és böjtbén, nyári ifjúsági és gyermek tábor, Gyülekezeti Napok és Filmklub Estek is vannak. Itt szeretném elmondani, hogy a Közösségi Sátor pályázaton nyertünk egy 160 főt befogadó, fűthető rendezvény sátrat, amit gyakran használunk – teltházasan – sőt a falu is hasznát veszi, pl. iskolai ünnepségek, előadások alkalmából. Esketés is volt benne, a katolikusok pedig lelkigyakorlatos napot tartottak itt.

K.F.: Láttam, hogy a templom is megújult az elmúlt években.

J.Gy.: Hála Istennek igen! A templom mindnyájuknak fontos amiért a mintegy 200 egyházfenntartónk sok áldozatot hoz. Először kívülről renováltuk a templomot, majd 2021-ben belülről. Ekkor a fűtést is bevezettük ami 3 millió Ft-ba került és egy komoly elektromos orgonával is gyarapodtunk, 5 millió Ft értékben. Ezekben a munkákban felügyelőségem tizenkét éve során főként a presbiterekre, de más segítőkre is számíthattam.

K.F.: Most milyen terveik vannak?

J.Gy.: Tavaly nyáron Doma Márton személyében új lelkész érkezett hozzánk, aki nagy lendülettel kezdte a munkáját. Neki is nagyon sok hittanórája van. Az iskolánk 120 éve épült, ebből az alkalomból két napos Gyülekezeti Nap lesz szeptemberben. Közel van a Mosoni-Duna és a védett Püspökerdő. Egyházi túrázókat is szívesen fogadunk, mint pl. nemrégiben a férfimiszió csoportját.

A GYŐRÚJFALUI PÉLDA

Jakus Gyula presbiterrel, a gyülekezet korábbi felügyelőjével beszélgetünk hangulatos kerti pavilonjában. Előttünk a Dunántúli Harangszó, amiből a gyülekezet az egyházmegyében a legtöbbet, 20 példányt fizet elő.

Koháry Ferenc: Hogyan indult a láthatóan nagy megújulás a gyülekezetben?

Jakus Gyula: Kicsit korábban kezdtem. Mi Győr filiája voltunk és onnan jártak ki a lelkészek a nagyobb ünnepekre. Kis falu voltunk, templomunk sem volt, de a katolikusoknak sem. Vasárnaponként Győrbe mentek templomba az itteniek, délután az iskolában a kántortanító tartott áhítatokat. 1950-ben a legnehezebb időkből építettük fel a templomunkat. Utána már minden vasárnap kijártak a lelkészek. Az 1990-es es évektől nőni kezdett a falu lélekszáma, ma már 3000 fő. Nagyobb gyülekezeti életet szeretnénk volna itt helyben, ezért 2010 táján létrehoztuk az Erős Várunk Evangélikus Alapítványt. Ez jó döntés volt, mert így rögtön magunk pályázhattunk, sőt később, amikor már önálló jogi személy lettünk akkor mindig az előnyösebb megoldást választhattuk. Első lépésként 2011-ben a volt tanítólakás vendégházzá való átalakítása történt meg a Turisztikai Program keretében. Ez akkor 14 millió Ft volt. A volt iskolát parókiává alakítottuk át 2012-ben. Gyülekezeti terem is készült 2013-ban. Amikor elindult a Gyülekezetplántálási Program, már készen álltunk a misziói lelkész fogadására, azóta Győrújfalui és Szigetközi Misziói Gyülekezet a nevünk. Koch Szilvia lelkészünk az itt töltött öt év alatt sokat tett a gyülekezet építéséért. A havi családi istentiszteletek sok embert, 50-60 főt megmozgattak. A környező

Ő építi

Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők – olvassuk a 127. zsoltár jól ismert versét. Természe-

sen értjük, amire a zsoltáros utal: hiába minden emberi fáradozás, hogyha az nem az Isten dicsőségére vagy nem az Istennek szentelt módon történik. Csak az épül igazán, amin Isten áldása van, az emberi erőfeszítés vajmi keveset ér nélküle. Akit az Úr szeret, annak álmában is ad eleget – olvassuk néhány verssel később ugyanabban a zsoltárban. Ezt is értjük, hogy a zsoltáros mire hívja fel a figyelmünket: ha az Úr akarja, ha az Úrnak kedves, ha neki szánt építésről – legyen az akár lelki, akár fizikai építés – van szó, amellyel aztán neki szolgálva folyik tovább a munka, az a reménység, hogy azon az Isten áldása lesz. Ismerjük, hogy eleink mekkora bátorsággal, elszántsággal és hittel álltak neki gyönyörű templomok, épületek megépítésének és mekkora szeretettel, odaszánással építették közösségeiket. Sokszor nosztalgizunk, és úgy gondoljuk, hogy ez már csak a múlt, és csak ott volt lehetséges, de ha körülnézünk kis egyházunk berkein belül, láthatjuk, hogy az építkezés – reménység szerint mind fizikai, mind pedig lelki értelemben – jelen van. Hol kisebb, hol nagyobb léptékekben, hol alulról kezdeményező összefogással, hol pedig külső segítséggel.

Vas megye szívében, Kemenesalján, Bobán, ha csak az elmúlt negyed évszázadra tekintünk vissza – jelen sorok kereteinek figyelembe vételével – tulajdonképpen egyfajta folyamatos, hol nagyobb, hol kisebb léptékekben zajló építkezésnek lehettünk és lehetünk ma is szemtanúi. Nemrég, böjt 5. vasárnapján ünnepelték kemenespálfi templomuk felszentelésének 25. évfordulóját. 1993-ban az Angliából hazatelepült Rosta Lajos egy nagyobb, templomépítés célú adományra tett ajánlatot a gyülekezetben. Az ünnepélyes alapkövetételre 1997. május 3-án került sor Szebik Imre püspök és Zűgn Tamás esperes szolgálatával, a templomszentelés pedig 2000. április 9-én, böjt 5. vasárnapján történt. Azóta ugyan megfogartozott a gyülekezet létszáma, de ezen az ünnepen is egyértelmű volt: igény van a szolgálatra, az Isten igéjének hirdetésére, közösségépítésre, megújulásra. 2001-ben a gyülekezet Alapítványt hozott létre, melynek segítségével templomrenoválásba kezdtek Bobán. Az építkezés mellett azonban tanúi kellett, hogy legyenek annak is, hogy 2002-ben leégett a parókia. Ennek felújítása és a templomrenoválás után Isten kegyelméből a templom és paplakszentelés ünnepét 2004. április 25-én, húsvét ünnepe utáni 2. vasárnapon tarthatták meg Ittész János, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus

K.F.: Hogyan tekintenek a jövőbe?

J.Gy.: Reménységgel tekintünk előre, hogy lesznek további eredmények és az eddig elért, ha nem is teljes önállóságunk megmarad, sőt bővíthet. Anyagilag is készülünk erre. Adakozó gyülekezeti tagjaink vannak. Komoly bevételeink származnak a vendégházból és a templomtoronyban levő két mobilcég által felszerelt átjáró berendezések utáni díjakból. Mivel agrármérnök vagyok, fontosnak tartottam a volt un. tanítói, gondnoki és egyházi javadalmi földek visszaszerzését, amelyeket műveltünk is. Előnyös helyen, Győr határában vannak, most már építési telkeknek számítanak.

K.F.: Köszönöm szépen a válaszokat és gratulálok az eredményekhez! További jó egészséget kívánok a szolgálatához, a gyülekezetre pedig Isten áldását kérem!

Koháry Ferenc

Egyházkerület püspökének szolgálatával, mintegy 400 tagú gyülekezet részvételével. Felemelő és sokáig emlékezetes ünnepe volt ez a gyülekezetnek, amelyből erőt, kitartást meríthetnek még ma is azok, akik részesei voltak, megint mások pedig abból, ahogyan szüleik, nagyszüleik, esetleg dédszüleik mesélnek róla. Időközben létrejött a Lakos Ádám Evangélikus Szeretetszolgálat is, amely szoros együttműködésben dolgozik a gyülekezettel, kiegészítve és segítve a lelkészek és a gyülekezet munkáját. A szoros együttműködés eredményeképpen mindig számíthat a gyülekezet a szeretetszolgálat segítségére és ez természetesen fordítva is így van. A házi segítségnyújtás, nappali ellátás, illetve a Devecseri Idősök Otthona is mind olyan lehetőségei az építkezésnek, amelyek csakis Isten áldásával, az Ő kegyelméből valósulhatnak meg és tölthetik be szerepüket. 2017 nem csak a reformáció 500 éves évfordulója miatt emlékezetes a gyülekezet számára. Bobán általános iskola és óvoda is működött az önkormányzat fenntartásában – indulásakor még evangélikus iskola volt 1782-ben! –, de ettől az évtől kezdve újra visszakért evangélikus fenntartásba. Ebben a kicsiny faluban tehát, Kemenesalja szívében evangélikus általános iskola és evangélikus óvoda is működik, amely mind a fizikai, mind pedig a lelki építkezéshez jó alapokat teremt a különböző – iskola, óvodai, gyülekezeti, falubéli – közösségek számára. Az intézmény (iskola és óvoda) a Szombathelyi Evangélikus Egyházközség fenntartásában a Reményik Sándor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és AMI tagintézményeként működik a bobai gyülekezet területén, bobai iskolalelkésszel, szoros együttműködésben a gyülekezettel. 2019-ben ismét több, mint 400 tagú gyülekezettel ünnepelhetett a bobai egyházközség, hiszen július 27-én két lelkész áthalatott a bobai oltár elé, hogy lelkésszé szentelje őket Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke. A 18 éven át Rostáné Piri Magda esperes asszony – aki a gyülekezetben szolgált 1984 óta – szolgálata alatt esperesi székhelyként is működő bobai gyülekezetben dupla lelkésszentelésnek lehettek ünnepélyesen is tanúi a gyülekezeti tagok. Tóth-Rosta Izabella azóta Nádasdon, Németh Kitti pedig már azóta Bobán végez lelkészi szolgálatot. 2025-ben pedig tanúi lehetünk annak, hogy a Bobai Evangélikus Egyházközségben egy megnyert nagyszámú pályázat nyomán új bölcsőde épül, a fizikai munkálatok lassan befejeződnek és reménység szerint nemsokára gyermekszívat tölti meg a Gránátalma Evangélikus Családi Bölcsődét is Bobán. Ugyancsak ebben az évben június 21-én többszáz tagú – talán több is, mint 400 – gyülekezettel együtt ünnepelve szentelte lelkésszé Szemerei János püspök Mórutz Réka Rebekát, aki a gyülekezet aktív tagjaként befejezte teológiai tanulmányait és ez év augusztusától a Bakonyszentlászlói Evangélikus Egyházközség beosztott lelkészeként kezdi meg szolgálatát. Természetesen felsorolva – a teljesség igénye nélkül, hiszen Nemeskocsban imaházat újítottak fel, világháborús hősökre emlékező táblát avattak, illetve Bobán renoválták a templomtoronyt és a süveget például – igencsak szép sort kaphatunk. Ezzel együtt azonban nem lehet elégszer hangsúlyozni azt, hogy Isten kegyelme nélkül hiába minden anyagi vagy fizikai odaszánás, segítség, szándék vagy siker. Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők. Akit azonban az Úr szeret, annak álmában is ad eleget. Adja Isten, hogy ebben a kis faluban, ebben a kicsiny közösségben vezesse az Isten minden szolgálattelvő szívét, adjon nekik erőt, kitartást, akaratot, de legfőképpen hitet ahhoz, hogy közösséget építhessenek mindazzal az ajándékkal, amit az Úristentől kaptak.

Németh Kitti

A templom a közösség tere

Mit jelent számomra a templom?

A templom Isten háza – szoktuk mondani gyermekkorunktól fogva, és amikor tudatosul bennünk, hogy a templom mit is jelent, már megfogalmazódik a gondolat, hogy tökéletes legyen. Annyira, amennyire tudatunkig eljut a mindenben jelenlévő Teremtő tökéletessége. A templomnak Istenhez méltónak kell lennie. Erről szól a szakrális építészet történetének egyik legfontosabb fejezete: a Legtökéletesebb Entitásnak szentelt alkotás az építészet legeredetibb nyelvén szólal meg, közvetít a hívőnek. A nagyon vastag tömör falak és a köztük lévő tér dualitása, a nagy oszlopocsarnokok misztikus felső megvilágítása, a katedrálisok végletekig karcsú, könnyednek tűnő szerkezetei és a mennyszágot idéző – az üvegablakokon átszűrődő - fény, a barokk templomok végtelent kifejezni óhajtó mozgalmassága, vagy a modern templomok redukált, egyszerű, de az emberi egzisztencia és Isten kapcsolatának mélységét éreztető terei mind ilyen próbálkozások: mind a tökéletesség igényével formálódtak. Mégis: lehet-e ilyen teret alkotni?

A nagyon vastag tömör falak és a köztük lévő tér dualitása, a nagy oszlopocsarnokok misztikus felső megvilágítása, a katedrálisok végletekig karcsú, könnyednek tűnő szerkezetei és a mennyszágot idéző – az üvegablakokon átszűrődő - fény, a barokk templomok végtelent kifejezni óhajtó mozgalmassága, vagy a modern templomok redukált, egyszerű, de az emberi egzisztencia és Isten kapcsolatának mélységét éreztető terei mind ilyen próbálkozások: mind a tökéletesség igényével formálódtak. Mégis: lehet-e ilyen teret alkotni? Nem lehet – akkor is, ha tudjuk, hogy számtalan építész törekedett ilyen motivációval e feladat megoldására. A Királyok első könyvé-

ben olvashatjuk (1Kir 8, 27), hogy már a Templomot építtető Salamon is imádságában megvallotta: „De vajon lakhatik-e Isten a földön? Hiszen az ég, sőt az egeknek egei sem fogadhatnak magukba téged, hát még ez a ház, amelyet én építettem!” Pál areopágoszi beszédében pedig hitvallást tesz arról, hogy „Az Isten... nem lakik emberkéz alkotta templomokban, nem szorul emberi kéz szolgálatára, mintha hiányt szenvedne valamiből, hiszen ő ad mindenkinek életet, leheletet és mindent.” (ApCsel 17,24) Szigorú szavak ezek. Viszont a templom és a Szentírás összefüggésében maradv: sokszor említett és fontos építészeti szimbólum a szegletkő, amelyről azt olvashatjuk, hogy „Íme,

leteszek Sionban egy kiválasztott drága szegletkövet, és aki hisz benne, nem szégyenül meg.” (1Pt 2,6) A szegletkő (más fordításban sarokkő) Jézus Krisztus egyházalapító, közösségteremtő és megtartó jelentőségét képvisíti az építészet nyelvén. A szegletkövet többféleképpen értelmezhetjük: lehet az alapozásnak része, a bástya vagy saroktorony éle, térlefedésnél a boltozat indítása vagy gerendatartó konzol, de – a középkor felfogása szerint – leginkább a boltozat záróköve. Számunkra fontos Luther Mártonnak egyetlen „templom-építészeti” ide vágó prédikációja, a torgau-i várkapolna felszentelésekor tartott igehirdetése, amikor szintén Péter első leveléből választ igét: „Járuljatok öhozzá, mint élő kőhöz... ti magatok is mint élő kövek épüljetek fel lelki házá, szent papsággá, hogy lelki áldozatokat ajánljatok fel...”. Reformátorunk szerint a templom és használata legyen „rendezett, közösséget és [Isten iránti] tiszteletet kifejező”. (Luther „gemein” szava eredetileg a latin communis értelmében a közösségi jelentéshez állt közel – mai eltérő jelentése a magtárszerű protestáns templom soha nem igazolt koncepcióját sugallta volna – tévesen.) Mi tehát a templom? A benne összejövő gyülekezet önazonosságának, lelki életének és közösségének az építészet nyelvén kifejezett, tektonikusságában rendezett, térformájával a gyülekezetet szolgáló, művészetével a Teremtőt az építészetével tisztelő identitáshordozója.

Krähling János

Köszönjük Testvéreinknek,

hogy eddig is adományaikkal támogatták a Dunántúli Harangszót!

Kérjük megrendelőinket és Előfizetőinket, hogy továbbra is adományaik befizetésével támogassák újságunk megjelenését, melyet az alábbi számlára lehet befizetni:

Számlakezelő: **Zalaistvándi Evangélikus Egyházközség**
Számlaszám: UniCredit Bank **10918001-00000028-48030025**
Külföldről: **IBAN: HU20 1091 8001 0000 0028 4803 0025**

Kérésre csekket küldünk!

A közlemény rovatba kérjük beírni a megrendelő neve és címe mellé: **Adomány DH**
(Egy újság egy évre szóló önköltségi ára 2.000 Ft/példány)

„Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők.” (Zsolt 127,1)

Számomra a templom különleges jelentőséggel bíró épület, nemcsak fizikai térelhatárolás, hanem menedék, hajlék a lélek számára szakrális térként, befelé fordulásra ad lehetőséget. A szemlélőnek erős üzenetet közvetít, hirdeti a közösség erejét, hitét. Csodálattal gondolok arra, mennyi áldozatos munkát, ráfordítást igényelhetett eleinktől a ma már legtöbbször műemlékként számontartott településközponti templomépületek, és a bennük lévő műalkotások létrehozása. A motiváló erő csakis az erős hit lehetett, találkozási elhivatott művészek, mesteremberek, adományozók szándékával. Bíznom kell benne, hogy legalább megtartani képes lesz még sok generáció ezeket a kiemelkedő értékeket. Az evangélikus egyház három egyházkerületében összesen 536 templomot számlálunk, ebből 156 a műemlék, különböző védettségű fokozattal. 2024 elején készült egyházmegyénként részletes felmérés a templomok műszaki állapotáról. A felmérésből az látszik, hogy a Tolna-Baranyai és a Nyugat-Békési Egyházmegye elnéptelenedő településein lévő templomok vannak a legkedvezőtlenebb helyzetben.

Szerencsésnek mondhatom magam, hiszen az evangélikus egyházban végzett munkám kapcsán több új templomépület emelését láthattam - olyat is, ami helyi gyülekezet létrejöttéhez kapcsolódott. A mai templomba járás, korszerű épületet feltételez, sőt igényel a tapasztalatok szerint. Alapvető paraméter új építés esetén a télen-nyáron azonos klimatikus környezet, kivetítés, hangosí-

tás lehetősége, teakonyha, mosdó megléte. Gondolni kell a környezetvédelmi szempontokra is, energiatakarékos berendezések, napelemek alkalmazásával. Sok helyen ezért kisebb befogadóképességű gyülekezeti terek használata a mindennapi gyakorlat, csak kiemelt ünnepek, egyházi alkalmak esetén gyűlnek össze a meglévő régi, nagy templomtérben. Az evangélikus egyház zsinata Építési Bizottsága, melynek Potzner Ádám a megválasztott elnöke, biztosítja a szakmai felügyeletet az építési beruházások vonatkozásában. A bizottság tagjai gyakorló építészek, akik véleményezésükkel segíteni tudják a megvalósuló új építések jó minőségben történő megvalósítását. Rálátásom van ugyanakkor templomtorony bontásra, megsemmisülés-közei épületsorsokra, feladott tulajdonú templomokra is. A műemlékvédelem szigorított törvényi környezete sajnos nem jár együtt a pénzügyi lehetőségek bővülésével. A kis települések gyülekezetei saját erőből még a fenntartást is nehezen tudják biztosítani. Az állami pályázatok adta lehetőséget kihasználva 2021-ben 95 evangélikus templom újulhatott meg. 2025-ben kiírásra került a Magyar Falu Program Templom-felújítási alprogram, melyben az 5000 fő alatti lakosság-számú települések gyülekezetei indulhattak. A támogatási összeg felső határa 25.000.000.-Ft, ami a legtöbb esetben részleges felújításra adhat lehetőséget. Fontosnak gondolom az alapos szakmai előkészítést, hogy a leghatékonyabb munkák elvégzésére kerüljön sor a támogatás elnyerése esetén. Az egyház országos irodájának munkatársai kérés esetén információkkal, szakértők ajánlásával tudják segíteni a gyülekezetek vezetését.

„Tudjuk pedig, hogy ha földi sátorunk összeomlik, van Istentől készített hajlékunk, nem kézzel csinált, hanem örökkévaló mennyi házunk.” (2Kor 5,1)

Ficzere Ilona

Ezen, azon

A templom azért érdekes jelenség, mert az őt létrehozó közösség erején felüli teljesítménye kellett ahhoz, hogy kifejezze identitásukat mások mellett vagy éppen azok ellenében. Benne van az örökkévalóságnak szóló monumentalitás, de az aktuális trendek követése sem áll tőle távol. A nagypolitika sem áll(t) tőle távol, emiatt kortól függően a templom el akar valamit mesélni, amit bárki megérhet, le akar nyűgözni gazdagságával, emlékeztet minket, hogy milyen kis porszemek vagyunk a hatalmas gépezetben, vagy meghittségevel kontemplálásra készítenek, de divatos is lehet, ahová sikk tartozni. Emiatt látogatja mindenki az utazásai során ezeket az összművészeti csúcsterméseket, mert ízelítőt kaphatunk az adott kultúrából és korból, mivel tudták a közembereket megbizsergetni és őket kötelekben tartani. Ezért kerestem fel én is a lehető legtöbb templomot utazásaim során, elsősorban az európai keresztény kultúrkör berkeiben. Ez

a csúcstámadás persze távol áll az általános hitgyakorlótól, hisz nem minden településen van egy San Carlo alle Quattro Fontane (Borromini), vagy egy La Tourette-i kolostor (Le Corbusier), ráadásul evangélikus templomaink ennél józanabbak, ami fiatalságának köszönhető és a protestáns puritán hozzáállásnak. Nem jellemzőek nagy búvárszobák, hatalmas drámák, inkább tiszteletteljes találkozási helyek az egyívásúaknak, ahol közösen lehet érezni és gondolkodni. Ez nem zárja ki a kvalitatív tereket, de kevésbé van a hangsúly az érzelmi „manipuláción”.

Hogy mit érez, gondolkodik Isten házában az ember az nagyban függ a tartalomgyártótól, itt a lelkészeinkre gondolok. Az épület adott (esetemben a Budavári evangélikus és Városmajori pápista templom, vegyes házasság révén), a benne elhangzottak jó esetben aktív figyelemmel magával ragadnak, vagy ha a gondolatmenet egy részét saját életemre ráhúzva tovább tudom görgetni, nyert ügyem van, hisz reflektáltam valamire, amit utána másképp tudok csinálni az életemben legalább

fejben (a gyakorlati megvalósítás már egy más szint). Építésként persze nagy a kísértés egy-egy kevésbé sikerült prédikáció alatt elmélázni (főleg, ha az adott templom átesett már egypár építési perióduson, világháborún), mit is lehetne másképp csinálni a térben, vajon eredeti - e az oltár színezése, miért tobzódnak csúnya székek a falak mentén, hogy kerül oda a jószándékú művészeti alkotás, hasonló gyarláságok térbeli megjelenése. Szerencsésebb esetben a templom minden egyes részlete jó ízlésről és gondosságról tanúskodik, a kézművesség ma már nem létező szintjének megnyilvánulása. Elragad az épület, erre mondják szakmai ártalom? A prédikáció mellett a templomi lét része a zene, a rengeteg slágergyanús induló, amit sok száz éve énekelnek (valószínű ez egyetemesebb hozzáférés a lélekhez, mint a templom építészeti stílusa) és szívesen énekelném őket az orgona mellett rézfúvós kísérettel. Ezek jutottak eszembe a templomról. Mindenkinek azt kívánom, hasznosan töltse ott az idejét, megéri ezen vagy azon kicsit elgondolkodni.

Potzner Ádám

Édesanyámra emlékezem...

Édesanyámra emlékezem, akinek a neve mindhalálig elkísér, hiszen ha egy űrlapot kell kitölteni, ezzel a kérdéssel találkozom: Anyja neve? Igen, ő az: VETŐ BÉLÁNÉ, SZ. MOLNÁR ÉVA VALÉRIA, akit hosszú, küzdelmes élet után kísértünk utolsó földi útjára a veszprémi Alsóvárosi temetőben június 6-án. Békéscsabai kegyessége meghatározta személyiségét.

Mindig mosolygott, mindig talált okot a hálaadásra. Sokat imádkozott, énekelt, olvasta a Bibliát. Akkor is, amikor el kellett szenvednie a kulákok sorsát, amikor búcsú nélkül kellett elszakadnia hirtelen elhunyt 60 éves édesanyjától. Akkor is, amikor el kellett gyászolniuk titokzatos

körülmények között eltűnt apósát, majd első iker-gyermekeiket. Ekkor kezdett el naplót írni. Hét évtized történelme elevenedik fel benne. Tanulhatunk belőle szeretetet, gondoskodást, reménységet és hitet. Ezt a krónikát egészítik ki a gondosan összeállított fotóalbumok, amelyeket férjével készített évről-évre.

Édesanyámra emlékezem mint a férje mellett álló papnéra. Lelkész nem lehetett, civil munkát sem vállalhatott. Otthon volt velünk, három gyermekével. Varrogott, főzött, sokat mesélt. Sosem felejttem el azt az imádságot, amit ő írt, s amit Édesapámmal együtt minden nap elmondott családjukért. Ez a lelkület indította őt arra, hogy másokért is kitarthatóan

imádkozzon. Részt vett a gyülekezetek életében. Tanította a gyermekeket. Szeretettel emlékeznek rá ma már ösz gyermek-bibliakörösei. Csodaként emlegette azt a találkozást, amikor egy családlátogatás alkalmával a helyi bank igazgatója megtudta, miért nem kap munkát. Javaslataira jelentkezett egy állásra. Felvették. Ettől kezdve nyugdíjas koráig dolgozott az OTP-ben. Kollégái elismerték, tisztelték őt.

Édesanyámra emlékezem mint mindenki Nagyijára, aki mindenkiért imádkozott, aki várta, hogy meglátogassák őt. Özvegységében sem maradt egyedül. Az évenként megtartott családi találkozókön boldogan számolgatta a bővülő család tagjait. Halálos ágyán is róluk érdeklődött. Dallal a szívében élt, énekeinket idézve búcsúzott.

Vető István

Sztruhár Andrásné született Milán Éva emlékére

Unokái vallomása

Mamával számos kedves emlékem van. Nagyon sokat gondolkodtam azon, hogy melyiket tudnám ezek közül kiemelni. Az biztos, hogy rengeteg mindent tanultam tőle és most elsősorban nem az ó segíts meg Mohamed és az üvölt a néma indián című alkotásokra gondolok. A Mamától tanult dolgok sokban meghatározták azt, hogy milyen emberré váltam, miközben a hitéletem is sokat formálódott általa. Két emlékemet emelném ki. Az első, amikor mama biciklijének kosarában utaztam az oroszlanyi rendelőig, majd segitettem neki a betegek Taj kártyáját összegyűjteni. A másik nagyon erős emlékem az, amikor Mama az altatásunknál mindig, az Ez a nap is csendesen című dalt énekelt nekünk. Ez egy olyan meghatározó része volt a gyermekkoromnak, hogy majd a saját gyermekeimnek is ezt szeretném énekelni elalváskor, most már a Mama emlékére is. **(Emese)**

Nézd, Mama milyen a frizurám! Jaj, nagyon csecse - jött a válasz, szinte mindig, amikor új frizurával, cipővel vagy éppen új ruhában érkeztem meg és nézegettem magam az előszobai tükörben. A vasárnap reggelek szinte mindig feszített tempóban zajlottak. Mama kócosan, álmosan botorkált ki a fürdőszobába. Ilyen és ehhez hasonló pillanatokban szerettük őt piszkálni.

A „milyen szép vagy Mami” megjegyzést ő általában egy egyetértő „ugye” válasszal nyugtázta. A rengeteg kedves emlék közül én azt választottam, amelyiket a legtöbbet emlegettük az elmúlt időben Mamával kapcsolatban. Nekem azért is különösen fontos ez, mert közvetetten szerepel benne már Lolus is.

Amikor Lola születése után eljöttetek meglátogatni minket, bár sokan hoztak nekünk ezt-azt, a Mama ajándéka mégis különleges volt: ugyanis egy nagy adag mézeskaláccsal készült nekünk, áprilisban. Mert tudta, hogy az az én és Kristóf kedvenc sütije, és karácsonyi süti ide vagy oda, tudta, hogy ezzel tud nekünk legjobban kedves-

kedni, és ezt azóta is emlegetjük. Ezt mindig szerettem Mamában, hogy hihetetlenül figyelmes volt az apró dolgokban, legyen az mézeskalács, kertből szedett szülinapi százszorszép csokor, egy-egy unokának címzett ünnepi fogás, a betegeskedők teája, a fűfű kenyér vagy a nasi fiók. Ő mindig a lehető legfigyelmesebben gondoskodott rólunk. Nagy szeretettel gondolok vissza erre és még megannyi emlékre. **(Anna)**

A legelső emlékem a mamáról az, amikor egyszer bementünk a munkahelyére, és ott volt a mama fehér védőnői köpenyben. Egyébként, amikor kicsi voltam, ő volt az, akivel iskola után helyesírást gyakoroltam, és ha beteg voltam, mindig a mama vigyázott rám. Amikor hatodik osztályos voltam, egész évben a mamáékhoz jártam csütörtökönként ebédelni. Mama ezeken a csütörtökökön mindig a kedvencemet csinálta: rántott húst krumplival. Hogyan fogok emlékezni mamára? Emlékezni fogok a nyugodt járására, a hangjára, ahogy meséket olvasott nekünk, vagy éppen diát vetített. Emlékezni fogok a mosolyára, és arra, ahogyan az Úristenhez imádkozott. **(Áron)**

A Mamára emlékezve először mindig a gondoskodása jut eszembe. Amikor gyerekek voltunk, mi fiúk gyakran verekedtünk, de a Mama mindig leállított minket, amikor már érezte, hogy baj lehet belőle. Bármikor betegek voltunk, nála lábadozhattunk – ő ápolt minket szeretettel és türelemmel. A kedvencem a vajás pirítós volt, amit csak ő tudott úgy elkészíteni, hogy a vaj tökéletesen elolvadt rajta – otthon mindig azt kértem: „olyat csinálj, mint a Mama!” **(Péter)**

Kedves Mamika! Amikor elképzellek, szemeim előtt úgy jelensz meg mint azokon a téli napokon, mikor átjöttünk hozzátok és te a konyhában ültél a kedvenc karosszékedben és újságot olvastál. Mamika, te már ebben a békességben és szeretetben vagy a teremő Atya közelében és minket nézel azzal a szeretettel, amivel csak egy nagymama nézheti az unokáit. Köszönöm neked azokat a szép emlékeket, amikkel a gyerekkorunkat bearanyoztad: a majki kirándulásokat, az unokás hétvégéket és a kóruspróbák utáni vacsorákat. Nagyon sokat gondolok rád és örülök, hogy végül örökké együtt leszünk majd a mennyben. **(Dávid)**

A reformáció 500. évfordulójára újult meg a győri Insula Lutherana, az evangélikus sziget. Ez volt a legnagyobb, legmeghatározóbb munkája Ráskai Péter okleveles építésmérnöknek, vezető tervezőnek, de számos épület, közösségi létesítmény fűződik a nevéhez. Evangélikus kötődéséről, családi vállalkozásáról is beszélgettünk.

Ráskai Péter a győri Révai Miklós Gimnázium matematika-fizika tagozatán érettségizett. Noha édesapja azt szerette volna, ha az ő nyomdokait követve fia is gépészmérnök lesz, ő a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építésmérnöki Karára jelentkezett. Már hatodik osztályos általános iskolásként építész akart lenni, ez volt a Jóisten szándéka, mondta. Rajzórán perspektivikus rajzokat készített és amikor fel kellett öltöztetni az épületeket, ő ablakokat, ajtókat rakott rá. Az egyetemre az egykori Győri Tervező Vállalat ösztöndíjasaként jelentkezett, a diploma megszerzése, 1978-ban után ott helyezkedett el. Segédtervezőként kisebb munkákat kapott. Öt év után megkeresték egy gazdasági munkaközösségtől, ahol fő állású építészre volt szükség, onnantól kezdve dolgozott a Comfort Tervező Kft.-nél.

– Itt kaptam életem egyik meghatározó feladatát, a győri Marcalvárosi római katolikus Szentlélek templom tervezését, építését, 1984-86-ban. Ez volt az első komoly munkám, amelyik az építész szakmának és a helyi lakosoknak is nagyon tetszett. Ráskai Péter nevéhez fűződik többek között a győri Nádorvárosi köztemető ravatalozó épületének tervezése, építése, a mosonmagyaróvári új köztemető, az MKB Bank tervezése a soproni várkerületen, a soproni Ferenczy úti iskola, a győri Kereskedelmi és Iparkamara épülete, a börcsi szeretetház bővítése, a békéscsabai és miskolci Billa áruházak, a győri Ibis és Famulus szállodák kedves épületek számára. Az építésmérnök az evangélikus egyház megbízá-

Az Insula Lutherana tervezője

sából tervezte és építette a soproni Zerge utcai evangélikus üdülőt, a soproni Kisfaludy utcai Fabricius Endre Evangélikus Szeretethont, a győri Bajcsy-Zsilinszky utcai püspöki hivatal épületét. A Comfort Tervező Kft. több mint harminc évig működött, majd a tulajdonosok jogutód nélkül megszüntették azt. Ráskai Péter öt évvel ezelőtt Ferenc öccsével és Balázs fiával együtt megalapította a három fős céget, a Comfort-3R Építésziroda Kft.-t. Nem erőltettem a fiamra a saját elképzelésemet, Balázs akart építész lenni, nagyon jó szakember. A diploma megszerzése után a Comfort Tervező Kft.-nél kezdett dolgozni, kis munkákat kapott. A 24 fős kft.-nek én voltam az egyik főnöke, attól féltem, hogy a fiam tőlem kapja az első szakmai pofonokat, de nem így volt. Nagyon jól dolgozott, elégedett voltam vele. Megismerték, befutott, egyre több munkát kapott, szereti a hivatását. Szép épületeket tervezett, például evangélikus óvodákat Veszprémben és Sopronban. Többes számban mondom, mert mindegyik munkát közösen jegyeztük. Mindig olyan főnök voltam, aki a többiekhez hasonlóan dolgozott, részt vett minden munkában. Ráskai Balázs építésmérnök, mint az édesapja. Ráskai Péter és felesége négy gyermeket neveltek: Csilla légiutas-kísérő volt, most gyermekeit neveli, Dóra marketingesként dolgozik Spanyolországban, Gergő pedig pilóta. Három unokájuk van, Csilláéknál kettő, Balázséknál egy. A győri Insula Lutherana tervezése, kialakítása, felújítása meghatározó Ráskai Péter szakmai pályáján. A fejlesztést húsz éves gondolkodás előzte meg; mire az állami támogatással megvalósíthatóvá vált a 4,7 milliárd forintos beruházás, már kész ötlettel kezdtek a munkának, a négy utca által körülhatárolt evangélikus sziget kialakításának, felújításának a Comfort Tervező Kft. kivitelezésében. Az egész épületegyüttes tervezése, építése öt, hat évig tartott. A munka az óvodával kezdődött, majd következett az új iskola és a régi iskola tornatermet folyosóval összekötő épületszárnya, a régi iskola bővítése, a szeretetház. Az

iskola után felújították az öregtemplomot, az épületen belül mindent, padokat, belső elektronikát, hangosítást, az orgonát. A konvent épületében korábban szolgálati lakások voltak, a munkálatok után középiszkolai kollégium lett, a földszinten egyházközségi irodák, gyülekezeti terem. Felújították a Kossuth utca felőli régi épületet, itt szolgálati lakásokat alakítottak ki, a Rát Mátyás tér 2. épületében béroda, levéltár és irattár kapott helyet.

– Az Insula Lutherana tervezése nagy munka, fajsúlyos feladat. Sok küzdelem volt, ahány épület, annyiféle probléma, sok mindent kellett megoldanunk. A munka megbízója a győri egyházközség, vele kellett minden lépést egyeztetni, illetve a Kulturális Örökségvédelmi Hivatallal, hiszen az épületek mindegyike kulturális örökség. Az Insula Lutherana egyedülálló az országban; a komplex épületegyüttes a négy utcás beépítéssel magába foglalja az összes, az egyházközséghez szükséges funkciót: óvoda, iskola, kollégium, irodák, gyülekezeti terem, szeretetház. Ráskai Péter évekig tagja volt a Magyarországi Evangélikus Egyház Építési és Ingatlanügyi Bizottságának, ahol fogadták, válogatták, véleményezték, a zsinatnak továbbították az egyházközségi megkereséseket, kéréseket. Gyerekkora óta kötődik az evangélikus egyházhoz, szülei evangélikusok, ő a Győr-nádorvárosi templomban konfirmált. Felnőttként presbiter és felügyelő volt, azonban az Insula Lutherana tervezésekor egy időközi választáson lemondott, hiszen összeférhetetlen lett volna egy szerződést egyházközségi világi vezetőként és építészként egyszerre aláírni.

– Mindig ragaszkodtam ahhoz, amit édesanyáéktól kaptam. A szüleim élete példa számomra. Láttam, hogyan éltek, szolgáltak, édesapám másodfelügyelőként is. Bibliát olvasó, templomba járó emberek voltak, én is követem a példájukat. Nagyon sok mindent köszönhetek az Úristennek. A konfirmációs ígém vezetett és vezet a mai napig: „Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy” (Ézs 43,1)

Balla Emőke

Papi sorsok

Mi, magyar evangélikusok megszoktuk, hogy hazánk történelmében a sokszor elnyomott kisebbség szerepét játsszuk. Ezért érdekes lehet számunkra egy regény az amerikai katolikusok életéről, akik szintén vallási kisebbség a protestáns többségű Egyesült Államokban. Henry Morton Robinson könyve, A bíboros főszereplője egy rokonszenves, sok-sok erkölcsi erőpróbát kiálló pap, aki népes, szerény körülmények között élő ír családból származik, de pályafutása során francia munkásokkal, lengyel farmerekkel, olasz amerikaiakkal és olaszországiakkal is sorsközösségbe kerül. Így szinte szociográfiát kapunk ezeknek a katolikus rétegeknek az életkörülményeiről a XX. század első felében. Idén az is aktualitást ad ennek az olvasmánynak, hogy bemutat két pápaválasztást, vatikáni színtereken, az amerikai bíborosok szemszögéből

A főszereplőről létezik olyan vélekedés, hogy modellje valóságos személy, a befolyásos New York-i érsek, Francis Spellman, aki 1967-ben halt meg. (A könyv 1950-ben jelent meg, népsze-

kal, de áldásokkal és eredményekkel együtt. Sikernek tekinthetjük a főszereplő sokszínű és kicsit sem töretlen egyházi karrierjét, a családjá és barátai örömeit és megvigasztalódásait, de leg-

inkább az amerikai katolikus közösségek felépülését, megerősödését. Az ábrázolást ne valami kegyes traktátus stílusában képzeljük el. Találkozunk itt Ku-Klux-Klan-os gazemberekkel, családjuk nyakán élősködőkkel, bukkott nőkkel, nagyformátumú művészekkel, dörzsölt

rűségét a felhasználásával készült film is jelezte 1963-ban.) A szerző azonban előszavában nem egyetlen papra utal. „Inkább azt kell mondanom, hogy mindazokból a papokból van benne valami, akiket valaha ismertem – és főleg azokból, akik papi hatalmukkal és működésükkel titokzatos jelet hagytak ifjú lelkemen.”

A papi lelkület ábrázolása Robinson szerint „irodalmilag elhanyagolt terület”. Azt hiszem, ezt ma is elmondhatjuk. (A filmművészetben is néhány vígjátéki feldolgozást említhetünk, illetve új magyar és lengyel példákat a diktatúra egyházi áldozatairól.) Robinson regénye nem mártíromságot vagy szentséget ábrázol, hanem életutat; megpróbáltatásokkal, megaláztatások-

egyházpolitikusokkal egyaránt. A keresztényeket ma is foglalkoztató etikai problémákkal szembesülünk. A papnak válaszolnia kell ezekre, akár egy néhány perces gyóntatásról, akár egy emberélet megmentéséről van szó. Rendkívül életszerű a társadalom ábrázolása; emlékezetes, szép emberi kapcsolatok bontakoznak ki egy befejezetlen karriertörténetben. Időben az első világháború kezdetétől a második világháború küszöbéig jutunk, s a mű záró sorai imádságnak tekinthetők a történelemért egy vihar kezdetén, és imádságnak az egyház hajójáért. A mű magyarul 1988-ban jelent meg a Szent István Társulat kiadásában, dr. Búzás József fordításában, de elektronikus könyvtárban is hozzáférhető.

Szintén szociográfikus remeklés az a magyar evangélikus papról szóló történet, amit másodikként ajánlok. Tatay Sándor írta, akinek ősei a reformációtól az író édesapjáig lelkészi szolgálatban álltak, sőt utána is, mert bár az íróval megszakad a sor, oldalágon folytatódik a hagyomány.

A Bakony, a szülőfalu és az elődök mély nyomot hagytak Tatay életművén. A Zápor c. regényt sem tudom máshová képzelni, mint Bakonytamásiba (Zápor. Diszharmonia. Szépirodalmi Könyvkiadó, 1987). Az 1939-ben keletkezett művet a népi irodalom legjavához kell sorolnom. A parasztság ábrázolása távol áll minden idealizálástól.

Azt más regényekből is ismerjük, hogy fiatal életek, szerelmesek hogyan esnek áldozatul a föld- és vagyonéhségnek. Itt egy öreg lelkész kálváriájának is tanúi leszünk, akit egy tanítólakás építése kapcsán hurcolnak meg, s a szó szoros értelmében elveszíti híveit, gyülekezetét. Hátborzongatóan tanulságos és ismerős a mai olvasónak, hogyan tudja a faluba betolakodó, majd onnan szinte szökve távozó idegen házaspár befolyása alá vonni és manipulálni az egyszerű embereket, hogyan hergelik őket az őszinte jóakarójuk ellen. Az öreg lelkész pedig megrendítően következetesen és hűségesen járja végig tragikus útját, tudván tudva, hogy a bizalmatlanság, amely őt sújtja a nép részéről, sok-sok soha nem orvosolt problémájuknak a következménye. Fia már arra akarja feltenni az életét, hogy a társadalmi rétegek közötti szakadékokat áthidalja.

A huszadik század nagy illúziója volt ez a szakadékok nélkül társadalom. Lehet, hogy meg is valósult – ha nem is a vagyoni egyenlőségben, a nagy kelet-európai kísérletben, hanem inkább kulturálisan. A nyugati egalitárius oktatási és kulturális elképzelések gyümölcse egyre inkább beérik.

Nem az alsó rétegek műveltségét emelték fel, hanem a kulturális elitet és a magaskultúra jelentőségét szüntették meg – s akkor még a vallásról nem szóltunk. A papnak, a tanítónak és az apának a sorsa figyelmeztető jel egy társadalom számára: hová tart?

Goór Judit

Kedves Olvasóim!

„Zúgolódás és vonakodás nélkül tegyetek mindent, hogy feddhetetlenek és romlatlanok legyetek, Isten hibátlan gyermekei az elfordult és elfajult nemzedékben, akik között ragyogtok, mint csillagok a világban, ha az élet Igéjére figyeltek!” (Pál levele a Filippiekhez 2,14)

Fogadjátok szeretettel Kovács András: A csillag című írását!

Korán jött az őszi alkonyat. Mire nagyapa kifogta kocsija elől a lovakat és lecsutakolva az istállóba vezette őket, szinte teljesen sötét lett. Unokája, Ferkó, már ott türelmetlenkedett az istálló ajtajában. Szép csillagos este volt. Ilyenkor mindig csillaglesre indult nagyapa és unokája. Különös örömet jelentett számukra a csillagok nézése. - Mondd csak, nagyapa, tényleg igaz, amit a múltkor mondtál: minden embernek van külön, saját csillaga? - De még mennyire - válaszolt hamiskás mosollyal nagyapa -, ám csak annak a csillaga ragyog oly fényesen ott fenn az égen, aki itt a földön is sugárzó életet élt, és fényt árasztott maga körül. - Fényt árasztani? Ugy, mint a szentjánosbogarak? - csodálkozott az unoka. - Nem egészen. Az ember tettei által válhat sugárzóvá, azzal, hogy másokat is hasonló cselekedetekre ösztönöz. Tudod, Ferkó, csillagnak lenni az Isten egén, ez a legnagyobb dolog ezen a teremtet világon. A csillagok nappal magukba szívják a nap fényét, melegét, hogy aztán éjszaka kicsiny mécsesekként mindent a földre szórják. Tulajdonképpen nekünk, embereknek is hasonló a dolgunk: Isten fényét felragyogtatni földi életünk során. Míg nagyapa beszélt, tekintete izzott; mint a parázs, mintha két fénylő csillag ült volna szemében. Aztán hirtelen elhallgatott - most egész másra gondolt -, megfogta unokája kezét és csendesen csak ennyit mondott: - Gyere, induljunk, hideg már az este. Már jó ideje egyre rövidebbek lettek ezek az esti séták. Valahányszor Ferkó ezt megjegyezte, a válasz mindig így hangzott: - Hiába, egyre fáradtabbak a lovak, már nem úgy húzzák a kocsit, mint régen. Egyszer aztán nagyapa szokatlanul korán jött haza. Még a lovak csutakolása is elmaradt, pedig erre Ferkó emlékezete óta nem volt példa. Az alkony nagyapát már az ágyban találta. Arca lázban égett, szemei fényesen ragyogtak. Hamarosan megérkezett az orvos is, őt követte a tisztelendő úr. Nagyanya gyertyát gyújtott, mindenki csendben sutogott. Amikor a tisztelendő úr is elment, Ferkó észrevétlenül besurrant a szobába és az ágy szélére telepedett. - Nagyapa, mi lesz a csillagokkal? - Én már csak egy karnyújtásnyira vagyok tőlük. De hadd lám, tudod-e még, hogy mi a csillag dolga? - kérdezte sutogó hangon nagyapa. - Hogy magába szívja a nap fényét és éjszaka a földre szórja. - És az emberé? - Hogy Isten szeretetét szívja magába, és mint égen a csillag, itt a földön mások felé sugározza. - Ugy van. Látom, jól megtanultad. Ne feledd sohasem! Minden ember Isten csillaga. Ugy élj itt a földön, hogy egyszer majd az örökkévalóság egén ragyoghass - hangzott nagyapa utolsó tanítása a csillagokról. Azzal lehunyta szemét és elaludt. Hajnalban már nem kelt fel, hogy friss abrakot tegyen lovai elé, s közben megbámulja a csillagokat. Csak aludt, aludt... végtelen álomba merülten; csendben, békén, csillagmosollyal az arcán. Ferkó szívén átsuhant a keserű fájdalom. Hosszú hetekig nem találta helyét. De aztán újra eszébe jutottak a csillagok és nagyapa szavai. Most már az ő csillaga is ott fenn ragyog, a földről égi pályára lépve. Felnézett a csillagos égboltra. Néhány pillanatig kétségbeesetten keresgélt, már-már sírásra görbülő szájjal. Egyszer csak meglelte, amit keresett. Rátalált nagyapa csillagára, közvetlenül a Göncölszekér felett: ott ült a bakon, ostorral kezében...

Az Úr áldjon Benneteket!

Váraljainé Melis Orsolya (Orsi néni)

Dunántúli Harangszó

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület lapja

Megjelenik negyedévenként

Felelős kiadó: **Szemerei János püspök**

Megbízott felelős szerkesztő és terjesztés:

Koczor György

Email: gyorgy.koczor@lutheran.hu

Telefon: +36 20/824-3444

Korrektor: **Benkóné Jancsó Hanna**

A szerkesztőség címe:

8932 Zalaistvánd, Arany János tér 2-4.

Szerkeszti a **Szerkesztőbizottság**

Megrendelhető: E-mail: gyorgy.koczor@lutheran.hu

Postacím: **8932 Zalaistvánd, Arany János tér 2-4.**

Az újság kiadását adománnyal kérjük támogatni, melyet az alábbi számlára lehet befizetni:

Számlakezelő:

Zalaistvándi Evangélikus Egyházközség

Számlaszám:

UniCredit Bank 10918001-00000028-48030025

Külföldről:

IBAN: HU20 1091 8001 0000 0028 4803 0025

Készült az **Asperján Nyomdában**

Tördelés: **Sámel Zoltán**

A cikkek tartalmáért a szerző vállal felelősséget!

ISSN 1416-9770

Hátlapon vadosfai templom nagy harangja látható

Dunántúli
Harangszó